

Unitárius Közlöny

Kolozsvár, 1888–1948/1990. 17. (77.) évf.

11. szám. 2007 november

Ára: 1 lej, előfizetőknek: 0,70 lej

Az egyház és a közösségi létbiztonság

Október elején országszerte közdöbbenetet váltott ki az a 300 ezres szám, amely a külföldön dolgozó román állampolgárok itthon hagyott gyermekeire vonatkozhat – legalábbis a romániai Gallup Intézet felmérése szerint, amely a Nyílt Társadalomért (Soros) Alapítvány megrendeléséből készült. Eltekintve attól, hogy ez a szám csak nagyságrendi jelzés – vélhetőleg fölfelé igazítandó! –, egy olyan katasztrófális következményekkel járó folyamat kétes fémjele, amelynek hatásai csak több év vagy évtized múlva válhatnak világossá.

Miért is került ez a hivatkozás az *Unitárius Közlöny* e lapszámának első oldalára? Hiszen a jelek szerint épp *nem* az unitárius-lakta vidékekre a legjellemzőbb az „eperszedő-árvák” jelensége (a nyugat-erdélyi régió megyéi „vezetnek” ugyanis). Azért említjük fel ezt a döbbenetes számadatot, mert a gyermekek és fiatalok lelki épségéért vállalandó felelősségünkre irányítja a figyelmet; a szülői és tágabban értelmezve a családi felelősségre.

Az említett felmérés világosan kimutatja, hogy a „vendégmunkás” szülők gyermekeinek életszínvonala magasabb, mint az itthon dolgozók gyermekeié, anyagi javakban, a technika áldásaiban jóval bővebben részesülnek, mint a „maradóké”. Ez volna hát a felelősség – a *valóságra lefordítva*? A másik oldalon ugyanis a fokozott depresszió, az itthon maradó szülőtől való elidegenedés, legszélsőségesebb következményeiben pedig az öngyilkosság áll (2006-ban húsz körüli volt a bizonyíthatóan „vendégmunkás-árvaság” miatt elkövetett gyermek- vagy ifjú-öngyilkosságok száma). Végso soron az a kérdés: miben ragadható meg a család – kivált a szülő – ereje, tudása, kompetenciája, felelőssége?

Tapasztalt pedagógusok tudják: az iskola és a család közötti feladatmegosztás viszonylag jól megragadható; mint ahogy nyilván azt is érzékelik, hogy ez a feladatmegosztás *gyakorlatilag* egyre nehezebben szabályozható. A szülők hajlamosak

áthárítani bizonyos klasszikus „otthoni” felelőségeket az oktatási intézményekre, miközben a (gyermeki) személyiségi jogok egyre kifinomultabb körvonalazódása mentén mindinkább számon kérő – nem pedig partneri – pozícióból tekintenek az iskolára. Többnyire mulasztásait leplezik vele.

Van-e befolyásuk erre a bonyolult folyamatra az egyházaknak? Az értékrendi átalakulásokra gyaníthatólag csak igen közvetett módon, hiszen az általános kor-szellem jóval mélyebben szánt és vet bele a társadalomba, mint az egyházak erkölcsi tanítása. Közvetve viszont – elsősorban a felekezeti iskolák működtetése, a családlátogatások, az aktív és *passzív* egyháztagokkal való kapcsolattartás révén – az egyházak igenis sokat tehetnek a szülői felelősségérzet és a családi összetartás ébrentartása terén, illetve a szülő és pedagógus harmonikus együttműködése előmozdításában. Mintákat adhat a közösségformálásra, példával járhat elől a kölcsönösség, a személyesség, a hitből táplálkozó szolidaritás eszményeinek felmutatásában. Az egyház igenis alkalmas intézmény és közeg arra, hogy érezhetővé tegye: mindenkire szükség van, senkit sem szabad magára hagyni, ha a peremre sodródás veszélye fenyegeti. Az egyháznak – ha figyelmet fordít rá – folyamatos tere és ideje van ahhoz, hogy átvigye a nemzedékek sorába azt a tudást, amely a társadalmi együttélésben évszázadok óta a szerveséget, a hitelességet, a megbízhatóságot szavatolja. Az unitárius szellemiségben olyannyira honos és hangoztatott odafigyelés a jellemnevelésre mi más is volna, ha nem a személyközi viszonyok keresztény megalapozásának sürgetése!

Igen, az egyház közvetett védelmet tud nyújtani az *elárvulás* ellen. S ha e „hatalmának” elsődleges megérintettjei nem is az „eperszedő-árvák”, érdemes bízunk benne, és a magunk példájával hozzájárulunk e lelki „hatalom” láthatóvá tételéhez.

Jakabffy Tamás

Halottak napja, élők napja

Valahol szeptember elején kezdődik. Az őszi bánat. Az első virágot hervasztó dérel, az első lehulló levéllel. Akkor, amikor „pajkos őszi szél barangol, szőlőskerten, dombon át, s elkapkodja a pityangok fejről a bóbítát”. Igen, akkor és ott kezdődik valahol a Jézus-kiáltó vagy az Omlás oldalának magasságában, és mire a Küküllő partjára ér, már kabátot s őszi bánatot, szomorúságot akaszt ránk. Ránk, nyugtalan szívűnkre. Mert ugye bánatos vagy, Testvérem, amikor barna avaros vagy éppen havas úton temetőbe indulsz, amikor – bár mindig magadban hordozva az elmúlás szomorúságát – megállsz emlékezni? Emlékezni azokra, akik szerettek, s akiket szerettél, mert édesapák, édesanyák, élettársak, testvérek, jó barátok voltak, akiket idejekorán elveszítettél, mert mindig korán jön a halál. Korán, mert van még ki nem mondott szó, elmaradt kézfogás, ölelés, van még valami, amit szerettél volna megmutatni magadból, lelked igazi kincseiből nekik, akik fölött már sírhalmok domborulnak, s őszi virágaidra hull zizegve a megsárgult falevél – suttogva, beszédesen. Azt mondja, hogy te is levél vagy, ma még zöldellve, virágot vagy gyümölcsöt takarva, de lehet, hogy holnap téged röpit az őszi szél, az elmúlás szele. Ezért mondom most, halk testvéri szóval, Testvérem: amikor megállsz a sírhalmok mellett, elhelyezed virágaidat, meggyújtod gyertyádat, s fejedet aláhajtván könnyet hullatsz, tekintsz fel! Tekintsz fel először oda, ahova ritkán nézel, a csillagos égre, a jó Isten felé, s lásd meg, hogy életedbe mindig onnan jön, csillagporos úton onnan érkezik a gondviselés. Most is, amikor az elmúlásra gondolsz, amikor fáj, hogy életek hunytak ki, tekintsz fel az égre, mert gondviselként jön az örök biztatás, vigasztalás, hogy van folytatás...

Aztán tekintsz arra, aki melletted van, vagy szemben áll veled, kezét tördeli, ő is könnyet hullat. Tekintsz rá – van kit szeretned, ölelned, kezét fognod! S ha kérdezted és kérdezed, hogy van-e élet a halál után?, kérdezd azt is, magadtól is – van-e élet a halál előtt? „Vigyázz, életednek nemcsak hosszúsága van, de mélysége is. Ha csak hosszúságával vagy elfoglalva, elveszítéd mélységét, s ha mélységét veszítéd el, feleslegessé válik hosszúsága is.”

Ne feledd, amikor fény és virágtenger a temető, hogy nagyon fontos: kicsivel több virágot az életben, s egy kicsivel kevesebbet a sírokon!

Tekintsz hát az égre és a melletted előre november elején is, és könnyebb lesz a bánat és szomorúság terhe, hittel törlöd le a könnyedet, és mosolyogni tudsz újra.

Szombatfalvi József

Advent felé

A temető felé vezető utcát valósággal felbombázták. Földkupacok, gödrök, csövek és rengeteg sár mindenütt.

– Úgy készülj, hogy gyalog megyünk a temetésre! – figyelmeztetett a tiszteletes. (Az amúgy is meredek, keskeny, kockaköves úton való közlekedést autóval, egy-egy temetés alkalmával, sosem kedvelte. A parkolás is mindig gondot okozott neki. Legtöbbször az én kedvemért, az én unszolásomra mentünk autóval. Ha netalán mégis gyalog kellett menni, én valósággal rosszul voltam.)

Két, talpig feketébe öltözött, komor tekintetű ember vonul végig a belvárosban. Mindig úgy érzem magam ilyenkor,

úgy látom magunkat, mint a halál hírnökeit. Ilyenkor csak ránk kell nézni, és az emberek azonnal tudják, hogy valaki elköltözött.

– Isten áldja, Tiszteletes úr! Ki halt meg, hogy a temetőbe mennek? – A városban szolgáló lelkésznek a kérdés nem okoz meglepetést.

Szerencsémre ez alkalommal velünk volt az egyik gondnok is. Hárman mentünk hát végig a belváros utcáin, és valamelyest oldódtak a bennem vibráló feszültségek. És akkor odaértünk az egyik főtéri üzlet kirakata elé. Még csak november vége. Még legalább egy hét, amíg beköszön az advent. És mit látok?! Már ott egy karácsonyfa a kirakatban!

Úgy tűnik, *megint* úgy tűnik: az emberek türelmetlenek. Sietnek. Persze velem is megtörtént. Lehullott az első hó, és én

úgy éreztem, itt a karácsony. Legalábbis itt van a szívemben. De ez az én dolgom. Ezt az érzést megtartom magamnak. Emlekszem, egyszer egy beszélgetés során mégis „elszóltam” magam erről az érzésről, a többiek meg furcsán néztek rám. És azt kérdezték: „Csak nem díszítettél karácsonyfát?” „Ó, nem – sütöttem le a fejem pironkodva. – Én rendesen kivárom a karácsonyt.”

Mert igen, úgy érzem helyesnek, ott, a kirakat előtt is, hogy jó lenne „kivárni” a karácsonyt. Minek ilyen korán a karácsonyfa? Miért nem csak egy adventi koszorú vagy diszkrét fenyőág emlékeztet a küszöbön állóra? S a fa miért csak az utolsó, a Nagy Pillanatban? Mire ez az előreliehegett külsőség?

Nyilván reklám ez, amolyan „légy-papír”, a fogyasztó ráhangolása az ajánlékkampanyra, pontosabban felajzás a költekezésre. Ezért nincs helye a boltok kirakataiban az igazi, a készülletben nemesedő sóvárgásnak, a felfakadó érzéseknek, a várakozásnak, a bizonyosban való reménységnek. Hogy igenis el fog jönni – mint minden évben eddig is – a karácsony. És nem csupán a kirakatokban, de az emberi szívekben is.

Benedek Enikő

Az advent szó jelentése: *eljövetel*. Szó szerkezetként a latin *adventus Domini* („az Úr eljövetele”) a magyarosított kifejezés végső forrása. Régebben mondták *úrjövetnek*, egyes vidékeken neveztek az időszakot „kisbőjtnek” is.

Az advent tartalmilag azt fejezi ki, hogy az egész emberiség tudatos készülletben várja Jézus születésének ünnepeit. Ez egyfelől önvizsgálattal, számvetéssel jár, másfelől a karácsonyra való következetes készüllettel – lelki és fizikai (például „háztartási”) értelemben egyaránt.

Az adventi időszak körülbelül négy hetet ölel fel, de mindenképpen négy vasárnapot tartalmaz. Az első adventvasárnap november 27-e és december 3-a közé esik. A december 25-e (karácsony) előtti utolsó vasárnap a negyedik.

Régekte éjfél felé harangzúgás jelezte az advent kezdetét. Erdélyben szokás volt, hogy reggelente az összes ajtót, ablakot zárva tartották, mivel ilyenkor a boszorkányok állati alakot öltenek, házakba, ólakba próbálnak jutni, s ott rontást okoznak.

Kelemen Lajos emlékezete

Ma már vitathatatlan, hogy Kelemen Lajos a 20. századi erdélyi magyar történetírók nesztora volt. Életútja a Bolyaiak városából indult, régi marosszéki székely családból. Kelemen Miklós ítélőtáblai irodatiszt és Csomoss Janka második gyermekeként született Marosvásárhelyen 1877. szeptember 30-án, 130 évvel ezelőtt. Az unitárius vallást apai ágon örökölte. Ez az ág, a nagyernyei Kelemen családé, a történelem folyamán egyházunknak lelkeseket is adott, valamint egy alapítványtevőt, Kelemen Benjámint.

Kelemen Lajos elemi és középiskolai tanulmányait szülővárosában, a nagy múltú Református Főgimnáziumban végezte 1886 és 1896 között. Nevelői közül történelemtanáráról, Koncz Józsefről beszélt megkülönböztetett tisztelettel és hálával, hiszen ő indította el életpályáját. Koncz József akkoriban a Kollégiumi Nagykönyvtár őre volt, és Kelemen Lajos – amint Szabó T. Attila írja – „ebben a kincses házban ismerkedett meg azzal a bővülettel, a kutatás szenvedélyével, amely aztán egész életén végigkísérte.” Bontakozó érdeklődésére nagy hatással volt Orbán Balázs monumentális műve, *A Székelyföld leírása*, illetve Kőváry László *Erdély régiségei* című könyve – és nem utolsósorban anyai nagyapja, a 48-as honvéd Csomoss Miklós visszaemlékezései a szabadságharcra. Mindezek Kelemen Lajost honismereti kirándulások szervezésére buzdították, ezek során fedezte fel a marosszentkirályi, a marosszentannai és nyárádszentlászlói fal-festményeket, valamint az adámosi unitárius templomban Erdély legrégebbi, a mohácsi csata évéből való (1526) – mennyezetfestményét.

Hetedig gimnazista korában, 1895-ben a kollégiumi önképzőkör egyik aljegyzője lett, a következő évben, utolsó éves korában pedig főjegyző. Az érettségire készülve ezt írta naplójába: „Tisztában vagyok életem céljával. Ha Isten megsegít, leszek tanár, s megírom a Mezőség leírását, ha pedig nem lehetek: leszek hivatalnok, szerényen meghúzó magam, szerzek könyveket és élek egyedül. Ha tanár lehetek: akkor tartok sok virágot magamnak és könyveket, mert a virág egész mennyországgá teszi a szobát...Meházasodni 1904 előtt nem szabad. Ha megcsal reményem, akkor nem házasodom meg soha, hanem gyűjtök pénzt, s emelem családomat. [...] Jó barátaimat segítem, s gyermeköket nevelem.” Mennyi finom lelki rezdülés van ezekben a sorokban! Az önmagát szétesztő másokért-élés tudatos előrevetítése.

A millennium évében, 1896-ban, dr. Szádeczky Lajos kolozsvári egyetemi tanár kormányképviselőként jelent meg Kelemen Lajosék érettségi vizsgáján. Visszaemlékezett az ígéretes ifjú által két évvel korábban hozzá küldött oklevélmásolatára, és a történelemből jól vizsgázó diákot nemcsak egyetemi továbbtanulásra buzdította, hanem szándékának megvalósításában támogatásáról is biztosította.

Kelemen a Ferenc József Tudományegyetem történelem-földrajz szakát végezte el 1901-ben, és a teljes jogú tanári képesítéshez szükséges vizsgát 1908-ban tette le. „Alapos, történettudományi ismeretekkel, a korszerű forráshasználat kívánalmainak tudatosításával a levéltári munkára felkészülten” hagyta el az egyetem padjait – írja Szabó T. Attila. A múzeumi könyvtárhoz került napidíjasként, itt működött 1907 őszéig. Időközben már harmadszor hívta meg a Kolozsvári Unitárius Kollégium a történelem-földrajz rendes tanári állására. Száz évvel ezelőtt, 1907-ben az Egyházi Képviselő Tanács helyettes tanárnak választotta, s tanári képesítő vizsgája után azonnal rendes tanárrá kívánta előléptetni. A következő évben az Unitárius

Egyház levéltárosi állásának a betöltésére is felkérték. Ferencz József akkori püspök a következő elismerő szavak kíséretében adta át Kelemen Lajosnak az egyház levéltárát: „[...] ismerve Önnek odaadó buzgóságát és hűségét, E. K. Tanácsunk teljes bizalommal adja át a levéltárt. Meg vagyunk győződve, hogy okos elmével, legjobb belátása szerint teszi meg rendezését, és őrzi az abban levő becses iratokat, amit bizalommal el is várunk.” E két állással párhuzamosan 1908 őszétől az Erdélyi Múzeum-Egyesület titkáráként is dolgozott.

Kelemen rendkívüli emberi jellemvonásai tették kiváló tanárrá. A pödört bajszú fiatal tanár a tablókról most is sugárzó tekintettel néz le a mindenkori kollégiumi hallgatókra. Történelemórái felejthetetlen élményt nyújtottak tanítványainak, akik előtt „a történelem legnagyobb alakjai is emberként: erényeik és gyarlóságaiak meztelen valóságában jelentek meg”.

Tanársága idején is ő volt az Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltára gyarapodásának, fejlesztésének szellemi irányítója és legodaadóbb munkása. A század végén alig 40 000 darabot számláló gyűjtemény az erdélyi történelem és társadalom rendkívül gazdag, több mint 600 000 dokumentumot tartalmazó levéltárává fejlődött.

Az első világháború idején a kórházhelyiséggé átalakított Unitárius Kollégiumban a sebesültek számára megszervezte a tanulók jótékonyági akcióit. Levelezőlapot, borítékot, cigarettát osztogatott a betegeknek. 1916-ban pedig a Kis-Küküllőtől északra eső front mögötti területeket Kelemen Lajos Tavasz Sándorral járta be, hogy a veszélyeztetett ingó műkincseket és levéltári emlékeket összegyűjtve biztonságba helyezze. A gyűjtés eredményéről az Egyházi Képviselő Tanácsnak tett jelentésében Kelemen azt a javaslatot tette, hogy az Erdélyi Nemzeti Múzeum Régiségtárában állítsák fel a Magyarországi Unitárius Egyházi Múzeumot. Sajnos a világháborús összeomlás óta a múzeum megalapítása még mindig egyházunk megvalósítandó feladatai közé tartozik.

folytatás a 4. oldalon

Molnár B. Lehel

Kelemen Lajos emlékezete

folytatás a 3. oldalról

1918 tavaszán Kelemen Lajost az Erdélyi Múzeum levéltárosa néveztek ki, az őt igazán megillető helyre. Ettől fogva valószínűsége élettervére, otthonává, műhelyévé a levéltár vált. 1938-ban nyugdíjazták, és ebben az évben a Magyar Tudományos Akadémia kültagjává választotta. A bécsi döntést követően – mint írja – „Horthy Miklós kormányzó úr Öméltóságától 1940. szeptember 15-én átvettem a soha meg se szolgálható legnagyobb magyar kitüntetést, a magyar Corvin láncot”.

Nyugdíjazása ellenére a munkabírásának még teljében levő Kelemen Lajost dr. Hóman Bálint, akkori vallás- és közoktatásügyi miniszter az Erdélyi Nemzeti Múzeum főigazgatójává nevezte ki. A második világháború végén végleg nyugdíjazták, de továbbra is nap mint nap eljárt a levéltárba, és kutatóként dolgozott 83 éves koráig. Hosszas ágyhoz-kötöttség után, 1963. július 29-én halt meg.

Kelemen Lajos nem a terjedelmes, nagy összefoglalások, hanem a kisebb közlemények, cikkek, adatközlések, ismertetések mestere volt. Tudományos munkásságának könyvészetét áttekintve megállapíthatjuk, hogy a múltból főként a művelődés-, a művészettörténet, néprajz és egyháztörténet érdekelte, de az irodalom- és nyelvtörténet területén is maradandót alkotott. Így lett Erdély legkiválóbb művészettörténésze, az erdélyi történeti néprajzi kutatások úttörője és első munkása. Az ő nevéhez fűződik a középkor-végi és újkori levéltári anyag helynévtörténeti kutatásainak kezdeményezése. Az elsődleges források sokszínűsége arra ösztönözte, hogy felhívja a figyelmet a rajzos-címeres viseletábrázolások jelentőségére, hogy tanulmányozza a céhélet és ipar fejlődését, valamint kutassa a nyomdászat és könyvtörténet művészeti összefüggéseit.

Kelemen Lajos unitárius kollégiumi tanársága idején elmélyült egyházunk szellemi világában is. Sajnos, indulásának éveiben egyházunk nem mindig úgy viszonyult hozzá, ahogy ezt megérdemelte volna. Önéletrajzában egy helyen így ír: „A Magyarországi Unitárius Egyház 1911-ben megbízott tervezett egyházközségi monográfiáinak – nem megírásával, mely becsületes lehetett volna, hanem a történetírásra szakképzetlen papság által írt monográfiák – szerkesztésével.” Tudjuk, hogy

Sas Péter, Kelemen Lajos **Művelődéstörténeti tanulmányok** című, frissen megjelent kötetének szerkesztője ismerteti a könyvet

a monográfiák közül csak néhány jelent meg, a többi mind át kellett volna dolgoznia, de erre nem került sor. Ennek ellenére Kelemen egyházunk múltjára vonatkozó adatok egész sorát tette közzé.

Élete alkonyán, 1960-ban az egyház a legmagasabb világi tisztségre érdemesítette, és főgondnokává választotta. Neve ékiesen díszítette ugyan az egyházat, de – Kálnoki Kis Tamást idézve – „az unitáriusok hajóját irányító, kormányzó munkában tevőleges részt vállalni 1960 és 1963 között már nem tud(hat)ott”.

Kelemen Lajost nem lehet felekezeti korlátok közé szorítani. Egyházához azonban rendkívül ragaszkodott, s ez tettrekészségben és a jobbítás szándékától vezérelt kritikai megjegyzéseiben nyilvánult meg. Az egyházban tapasztalt hiányosságokra magas erkölcsi igényeinek megfelelően kérlelhetetlen ostromozó szigorral mutatott rá.

Nem fér hozzá kétség: a halálával eltűnt emberi alak az emlékezés szépségében még tisztábban hirdeti, hogy a halál nem végső megsemmisülés, hiszen az önzetlen szolgálatban eltöltött ember és tudós élete a maga páratlan gazdagságú eredményeivel, követendő példaadással örökre beleépül a nép és a nemzet erkölcsi, társadalmi, tudományos életébe, tudatába.

Brassai Sámuelre emlékeztek

Az utolsó erdélyi magyar polihisztor születésének 210. és halálának 110. évfordulója alkalmából Brassai Sámuel Emléknapot rendeztek október 13-án a kolozsvári Egyházi Központban és a János Zsigmond Unitárius Kollégiumban. Társ-szervező volt az Erdélyi Múzeum-Egyesület (EME), az Anyanyelvapolók Erdélyi Szövetsége (AESZ), a Romániai Magyar Közgazdász Társaság (RMKT) és a Bölöni Farkas Sándor Alapítvány (BFSÁ) is.

Az emléknapi előzeteseként pénteken délután a kollégium dísztermében a Romániai Magyar Közgazdász Társaság és a Bölöni Farkas Sándor Alapítvány ren-

Egyed Ákos történész Brassai és az EME kapcsolatát idézi fel

dezésében megtartották az *Erdélyi magyar gazdasági gondolkodás a 19–20. században* című vetélkedőt, amelyen – 12 négy-öt fős csapatban – 56 kolozsvári IX–XII.-es diák vett részt. Az első ízben kiírt verseny sikeresnek bizonyult: a résztvevők komoly felkészültsége Balázs Ferencnek, Orbán Balásznak, Brassai Sámuelnek, Kós Károlynak az erdélyi gazdasági fejlődést támogató munkásságából nem kis fejtörést okozott a Somai József tiszteletbeli RMKT-elnök által vezetett zsűri-nek. [...]

Másnap az emlékgyűlést dr. Szabó Árpád püspök nyitotta meg, aki Brassai Sámuel lángelméjének az úttörés szolgálatába állítását hangsúlyozta. Brassai a holtáig tanuló, élő könyvtárként számon tartott és tisztelt tudós fajtához tartozott, akit az unitárius vallás megnyert magának. A püspök szerint megérett az idő arra, hogy kolozsvári köztéri szobor hirdesse Brassai nagyságát. Péntek János, az

Miért nem ismerték fel a mondattan-kutató Brassai újszerűségét? – firtatta Péntek János nyelvész

Anyanyelvapolók Erdélyi Szövetsége elnöke Brassai nyelvészeti munkásságának eredményeit vette számba. A polihisztor érdeklődése a nyelvészet iránt folyamatosan bizonyult, míg a többi tudományág felé általában évtizedenként fordult tüzetesebben. Többek között neki is tulajdonítható, hogy 1841-ben a magyart fogadták el az oktatás nyelveként az addigi latin nyelv helyébe a hivatalos fórumokon. Somai József az erdélyi magyar közgazdaságtan előfutárának nevezte Brassai Sámuel, aki a polgári haladás egyik hazai úttörőjévé vált. Közhasznúságra törekedve „előkészítette” 1848-at, neki köszönhetően jutottak el a köztudatba a közgazdasági kifejezések. Egyed Ákos, az Erdélyi Múzeum-Egyesület elnöke Brassainak az in-

tézmény 1859-es megalapításában vállalt szerepét emelte ki, amely után a nagy értékű természettudományi gyűjtemény gondozásával, gyarapításával való megbízatása következett. Brassainak az EMÉ-vel való együttműködése az után is folytatódott, hogy Brassai átment az 1872-ben megalapított tudományegyetemre. A tulajdonjogot továbbra is gyakorló EME a gyűjteményeit használatra átadta az egyetemnek, de a beállott politikai változások, az 1940–44-es időszakot kivéve, és az EME 1950-es betiltása megszüntette ezt a helyzetet. Az 1990-ben újraalakult EME most is harcol a gyűjtemény feletti jogának visszaszerzéséért.

Az emléknep a Házsongárdi temetőben Brassai Sámuel síremlékének megkoszorúzásával zárult.

Forrás: Szabadság

Ö. I. B.

Az anyanyelvbokor

Száztíz esztendővel ezelőtt, 1897-ben a nagy erdélyi polihisztor, aki tíz nyelvet beszélt, tíz tudományát művelt s száz esztendőt akart élni, aki sokáig szinte mindent tudott, csak azt nem, hogy mikor született, kezdte mondogatni: „Emlékszem, az anyámtól hallottam, én ezerhétszázkilencvenhétben jöttem erre az árnyékvilágra.” Fel is került a torockói szülőházra a márványtábla ezzel a dátummal, s a százéves Brassai Sámuel még életében megünnepelhette a magyar tudórsadalom.

A minap, annyi esztendő után, a lábadózó őszben a kedves hegyei ölelésében vackolódó, buzgón vallásos, nagy magyar-székely faluba, mely fölött égetőkatlanok százai kormozzák az eget, hogy aztán a székely fazekasság csillogó termékei jegyezhessenek ígéretes emberi sorsokat – micsoda feltámadás! –, az ősi templom paraszt-barokk méltóságába újra bekopogott az utolsó erdélyi polihisztor.

Azért jött-e, hogy emlékeztessen: „A magyarságot is az atyafiság és az együttes érdek alapján a sors verte egybe, hazát a bátorsággal irányított életösztön szerzett neki, de nemzette a magyar szó teremtette.” (Tamási Áron) Ki tudja? De nem is jött egyedül. Vele volt Kriza János, aki szintúgy vallotta, alázatos főpásztori hitel hirdette is a magyar szó jelképes hatalmát, azt a megtartó erőt, amelyet a teremtő emlékezés varázslatos hatalma éltet, mert egy korondi jegyzésű székely népballada „égbe menő” lánya is az időtlenség érzetét sugalló költői képben így

búcsúzkodik: „Sirass, anyám, sirass, hadd halljam éltemben, hadd halljam éltemben, mint siratsz holtomban.”

Mi is történt október 28-án Korondon? A helyi Firtos Művelődési Egylet Miholcsa József Brassait és Krizát ábrá-

zó, nagyméretű gipsz-plakettjeit adományozta az Egyháznak. A plakettek, amelyeknek ércbe öntött változata a korondi „Erős várunk nekünk az anyanyelv” című monumentális térkompozíción található, művészi megformálásban hir-

detik majd a műemléktemplom látogatóinak, hogy az erdélyi, „magyar” vallás eme falai között tartott unitárius zsinat határozta el 1841 augusztusában az anyanyelvű oktatás reformját és teljes körű kiteljesítését, amelyet következetesen meg is valósított, mert tételesen kimondta: „...minden tárgy magyar nyelven tanítassék, még pedig az 1841–42-dik tanítási éven elkezdve.” Ugyanakkor címzetes teológiai tanárrá nevezte ki Kriza Jánost, a halhatatlan népköltészet-gyűjtőt.

A korondi zsinat anyanyelvű oktatásra vonatkozó határozatainak jelentőségét egész művelődéstörténetünkben a zsinat munkálataiban tevékenyen részt vevő Brassai Sámuel máig ható figyelmeztetése jelzi: „A gymnasiumokban jól végzett ifjú görögül, latinul jól, számvetést, talán kis úrtant, földiratot (Rómáét, vagy Medeaét jobban, mint honaét), Historiát (kivéven a régít mit classicusaitól kapott) szegényül tudott, s az életre közvetlenül tartozó minden ismeretek híjával volt. [...] Valóban ennyi fonákság annyi, mintha elvül tették volna az alsóbb osztályokat olly rosszul tanítani, hogy majd a felsőbbeket minden törekvéssel se lehessen jól. [...] Gondolhatni-e szomorúbb állapotot, mikor anyanyelvünket véljük betegségnek, s vajon iskoláink nem e nyavalya kórházai voltak-e?”

A Székelyföldön, ahová rendszerint nagy diólevélen érkeznek az ősz, s apró, piros szívekkel fizetnek a szorgalmas körtefák, nemcsak a nyár szép, hanem a számba vevő ősz is. Tán kései unokáinknak sem lesz végső menedékük a templomok áhítatától is rügyező anyanyelvbokor.

Ezért legyen áldásos és felette kedves az ilyen adomány!

Ambrus Lajos

Tiszteletteljes főhajtás egy szolgáló élet előtt

2007. február 28-án, Kiss László lelkész halálának első évfordulóján tordai gyülekezetünk negyvenöt tagja indult Dicsőszenzmártonba, szomorúan, csendesen, áhítatos tisztelettel, lélekben még mindig gyászolva, hogy elhelyezzük a kegyelet, az emlékezés, a nem-felejtés virágait a dicsőszenzmártoni temetőben a nagyszerű lelkész, meglelkező ember sírján.

Akkor is – mint ahogy most is – előre tudtuk, éreztük, hogy nehéz lesz a találkozás a fiatalon elhunyt lelkész szüleivel, családjával, a fájó, még mindig sajnó, kínzó emlékekkel.

Akkor is hangsúlyoztam és most is ismételtlen szóba kívánom hozni: nem akarunk sebeket felszaggatni, lelkileg felzaklatni, fájdalmat kelteni vagy éppenséggel a meglévőt fokozni, hiszen tudjuk, hogy ilyenkor a legszebb szavak is fájdalmas emlékeket ébresztenek, vagy éppenséggel újabb sebeket ejtenek.

Célunk: az emléklél állításán keresztül a tiszteletadás, tisztelet-nyilvánítás, tiszteletteljes főhajtás egy derékba tört szolgáló élet előtt és egyben akadálygördítés a felejtés útjába.

Úgy érzem, örök igazságot fogalmaz meg egyik közmondásunk: „Csak az hal meg, akit elfelejtenek.” Persze, rögtön tegyük hozzá, hogy Kiss László nem olyan lelkész volt, akit könnyen el lehet felejteni! Hiszen akivel találkozott, azt megajándékozta lelkének őszinte szeretetével, jóságával, tisztaságával, vidámságával, élet-optimizmusával, egészséges életkedvével, Istenbe és a holnapokra vetett bizakodó reménységével.

Kiss László lelkész azért sem lehet elfelejteni, mert ő nem földi, mulandó dolgok közé szötte be életének fonalát, hanem örökkévaló és örök értékű dolgok közé, ahogy a költő is vallotta: „Örök dolgok közé legyen híred beszött!” (Babits Mihály).

Isten és ember szolgálatára vállalkozott mint számos szellemi-lelki magvető elődje. Vallotta: Istent szolgálni, népünket tanítani, a jó, igaz és tiszta úton megtartani a legszebb élethivatás, a legmagasabb életfeladat és életcél. Istenre mutató jel volt! A szépre, jóra és igazra mutató eszköze volt Istennek, és az marad örökre.

Ami mulandó az emberben, az előbb vagy utóbb az enyészeté, az elmúlásé lesz – mert mindannyiunknak fejet kell hajtani a mulandóság örök törvénye előtt –, de ami örök érték bennünk, az dacol az elmúlással, mert az érték mindig az életé!

Mint hivatástudattal munkálkodó lelkész tudta, hogy „közülünk senki sem él önmagának; mert ha élünk, az Úrnak élünk, ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Tehát akár élünk, akár meghalunk, az Úréi vagyunk.” (Róm 14,7-8).

Tudta, hogy az Istenre rátalált életnek örök élet a jutalma. Tudta, hogy az Istenre rátalált élet nem lehet más, mint áldozatos, másokért élő és szolgáló élet.

Mert mit jelent igazán az Úrnak élni? Nem valamiféle örömről lemondó, önsanyargató, aszketikus életformát; nem a realitásoktól, a földi valóságtól elforduló életszemléletet és életvitelt; hanem felismerni, megérteni, miért is érdemes valójában élni – s ha kell, meghalni!

Az Úrnak élni: nem jelent mást, mint elfordulni az öncélú, önös, csak-magamat-szeretem

életformától, és isteni parancsként fogadni el a másokért élés belső parancsát! Az Úrnak élni nem lehet és nem érdemes más-ként, mint küzdeni azokért, akiket szeretünk, akiket Isten reánk bízott. Aki elfogadja a másokért élés belső parancsát, az Istent engedi be életébe, mindennapjaiba. Így engedte be Kiss László is életébe Istent, s így lett Ő életének irányítója, vezérlő csillaga.

De Kiss László lelkész azért sem lehet elfelejteni, mert élete másoknak világító fáklya, mécses volt. Tudta, hogy a „a lámpást sem azért gyújtják meg, hogy a véka alá, hanem hogy a lámpatartóra tegyék, és akkor világít mindenkinek a házban.” (Mt 5,15). A nemzeti elfogultság és szűkkeblűség sötétségében az igazság fényét felragyogató lámpásnak szánta őt Isten. Élete szövétékének lángjával nem takarékoskodott, nem is öncélúan lobogott, hanem úgy ragyogott, lángolt, hogy útmutató tűz, fény, láng legyen, hogy világítson nemcsak kicsiny egyházi és nemzeti közösségünknek, hanem mindenkinek.

Kiss László lelkész azért sem könnyű elfelejteni, mert bátor ember volt. Valaki egyszer úgy fogalmazott: „Nem biztos, hogy aki tűzbe jön elveiért, az tűzbe is menne értük!” Kiss László lelkész nemcsak tűzbe jött elveiért, az igazságért, közösségi jogainkért, hanem félelem nélkül ki is állt azokért. Tudta, hogy nem úgy kell megvédenünk értékeinket, hogy sokat beszélünk róluk, hanem ha kiállunk mellettük, ha azokat megéljük a valóságban, a mindennapokban. Tudta, hogy a jog nem az, amit adnak nekünk, hanem amit nem vehetnek el tőlünk. Tudta, belülről érezte, hogy az anyanyelven tanulás jogát nem veheti el tőlünk senki, mert akkor Sütő Andrásnak lesz igaza: „Nyelvéből kiesve: létének céljából is kiesik az ember!”

Ezért féltette gyermekeinket, maroknyi népünket. Ezért akart magyar iskolát! Érezte, tudta, amit az író így fogalmazott meg: „Mit csináltál a rád bízott talentumokkal? Nincs más számonkérés: csak gyermekeink tekintetében. Ahány szóra váró gyermek: a jövőnek megannyi lámpása a meglódukt időben.” (Sütő András).

Tordán kopjafát állítottunk egy derékba tört élet tiszteletére.

Az isteni gondviselés úgy akarta, hogy ez a tölgyfa homoródalmásról érkezze, ide a tordai unitárius templomkertbe, hogy rendíthetetlenül vigyázza hű fia emlékét, mert Kiss László lelkész is annak a vidéknek, földnek volt gyermeke. A százéves tölgyek susogása és a csobogó patakok éneke vigyázta gyermekkori álmát. Annak a vidéknek tisztaságát, jóságát, szépségét hordozta lelkében, és ezt osztotta szét önzetlenül néktek. Az ő lelkének tisztasága, szépsége mindenki bennem is, szeretteiben és Istenben is – tovább él.

Álljunk meg e kopjafa mellett minden vasárnap egy sóhaj, egy röpke ima erejéig, s kérjük Istent, vigyázza szeretteit, áldja meg, örökre áldja meg Kiss László emlékét.

Józsa István Lajos

A tordai unitárius hívek által állított kopjafa egykori szeretett lelkészük, a 2006 februárjában meghalt Kiss László emlékére

„De jó nekünk itt laknunk nálad...”

Amikor a csokfalvi templomra nézek – különösen karcsú magasságával (39 m) is magasztosságot sugárzó tornyára –, mindig a dicső múlt jut eszembe. Visszaképelem azt az időt, amikor a megújulás reményével végigsöpört Erdélyen a reformáció hulláma, beleértve e Kis-Küküllő menti falut is. A szellemi és a lelki fejlődés egyaránt érdekli az itteni embereket, és „beállnak a táncba”, nem a tömeg vonzása miatt, hanem *meggyőződésből*.

Szinte hallom az ellenreformáció dübörgését, amint megzavarta a környék falvainak nyugalma. A szomszédos helységekben erőszakkal vették el templomaikat, és kényszerítették híveiket más vallásra. Unitáriusnak maradtak a félreeső falvak hívei, de a főút menti települések hívei reformátusok, katolikusok lettek (újra), eleget téve az ellenreformáció kényszeres folyamatának.

A mostoha körülmények között a csokfalvi unitáriusok mégis vállalták a hullámtörő szerepét. Nemcsak hogy megmaradtak unitáriusnak, nemcsak hogy magukban hordozták és ápolták Dávid Ferenc lelki-szellemi hagyatékát, de a székely ember macacosságával vállalták a jövőt is – például akkor, amikor a hitükhöz való ragaszkodás jeleként 1792-ben megkezdték, majd 1798-ra befejezték új templomuk építését. Tették ezt alapítványtevők, állami segítők, megyei támogatás nélkül – kimondottan önerőből, önszántukból, hitükből. Felocsúdván az erőfeletti munkából 1847-ben orgonával egészítették ki templomuk belsejét, hogy hangja felfogja és továbbküldje a zsolttáros lélek rezdüléseit.

Az évszázadok során több alkalommal is javították lelki otthonukat, többnyire szintén önerőből (1891, 1956, 1976, 1994). Olyan idő is volt, amikor hetente személyenként egy tojással járultak hozzá a renováláshoz. Nemcsak azért tették, hogy büszké legyenek templomukra, hanem azért is, mert tudták: ez a hajlék lelki otthonuk, amely megtartja és meg fogja tartani őket.

Aztán jött az áldatlan időszak: a városiasodás, az iparosítás, a kollektív haszontalanság, a falvak kiürülése, amely Csokfalvát sem kímélte. Ebben az időben a csokfalvi unitáriusok lélekszáma egyharmadára csökkent. Fogott, és fogy az erő – mintha egy emberi életről volna szó! –, megöregedett, az élet terhe megrokkantotta. Hogy megmaradjon, „gyermekket” vállalt, „leányokat” nevelt – Erdőszentgyörgyön és Szovátán. Mintha csak a szárnyát tárná ki kelet és nyugat felé, hogy főnixmadárként újraéledjen. A

megmaradás második pozitívuma, hogy ebben az időszakban, az 1960-as években templomát országos szinten is értékelték, és fölvevették a műemlékek lajstromára (15B0600-as jegyzékszámmal.)

Teltek az évek azzal az erőfeszítéssel, hogy az egyházközség a megmaradás szent célját teljesítse. Időközben az egyik „leány” felnőtt, és saját templomot szentelt a bőzodújfalui kegyetlen áldozat árán.

Hogyan tovább? Mi lesz velünk? Szétbomlunk a globalizáció folyamatában? Európa felfal bennünket reggelire – faluval, templommal, iskolával együtt?...

Mi tagadás, templomunkat megtépázták az idő. Tornyán a cserép foghíjas, beköltöztek a galambok és varjak, falait megverte a jég, többször is, kisarjadt már a moha is rajta. Odabent – enyhén szólva – „gond van”. A padok kopottak és szürkén kékek. A padlózat nyögve mozog, és vele együtt az úrasztala is – csoda, hogy az úrvacsorai bor mindannyiszor nem lötyög ki. Na és az orgona? 1847-ben Samuel Binder segesvári orgonaépítő mester remekbe szabta, de azóta csak „pockolták” – harapófogóval hangolták, porszívó-motor biztosította a szelet, amely száz lyukon át illant el, míg maradéka elért a sípokig. Csak énekvezérünk a megmondhatója, hogy is tudott játszani rajta.

Nem halogathattuk tovább! Ha egykor hat évig épült, ennyi idő alatt talán mi is megjavíthatjuk! Bizakodva fogtunk hozzá a gyűjtéshez 2004 januárjában. Terveket szőttünk, pályázatokat írtunk, és a

szakszerű felmérés után kiderült, hogy a szükséges alap 10%-ával rendelkezünk. Hogyan tovább? Miből? – Zsákutcába jutottunk, úgy éreztük... -

Mennyire meggyőző tud lenni az isteni Gondviselés! Mintha az ősök szelleme és a gyökerkeresés, a hovatartozás vágya találkozott volna. Jött a határozat: újból birtokba vehetjük az egykor államosított erdőt – az ősök örökségét. A posztmodern világban élő unitárius univerzalisták (First UUC of St. Louis, Missouri, Egyesült Államok) is segítő jóbort nyújtottak.

Gyökér nélkül nincs élet, nincs gyümölcs!

A munkát megkezdődhetett, a támogatás pedig tovább gyarapodott egyetemes Egyházunk, a Maros megyei tanács és a makfalvi polgármesteri hivatal jóvoltából. Három év után megújult a templom kívül-belül – de legfőképp mibennünk.

Lenyűgöző a torony cserépisakja, fehér köntöse, csipkézett felirata, amely megállítja az úton járó, és nemcsak tekintetét, de figyelmét is Isten felé fordítja. Egyszerű belsejét nemzeti színeink varázsolják ünnepélyessé, mint egykor, két-száz évvel ezelőtt.

És az orgona? Az orgona hitet ébreszt, ha elszenderednénk. Lelket simogat, ha remegnénk. Jóvoltából körülvesz az áhítat hangulata... „De jó nekünk itt laknunk nálad...” – hangzik föl lelkünkben a 312. énekünk.

Október 6-án átélhettük az egykori templomszentelés hálaadó érzését, együtt lehettünk, kicsik és nagyok, itthoniak és

folytatás a 8. oldalon

Lázár Levente

„De jó nekünk...”

folytatás a 7. oldalról

tengeren túliak, halandó és örökkévaló értékek.

Ezt a lehetőséget használom arra, hogy köszönetet mondjak az egyház-köztség gondnoka és a magam nevében mindazoknak, akiknek segítsége nélkül nem lett volna ünnepünk. Köszönet illeti a csokfalvi egyházköztség keblitanácsát,

nőszövetségét, Raffay Zoltánt, aki nemcsak erre az alkalomra, de minden konfirmációkor, illetve a zsinaton biztosította az emléklapok keretezését. Isten áldása legyen életükön! Élmény volt együtt dolgozni és együtt hinni. Mint ahogy jó érzés lesz továbbra is együtt remélni.

Aki pedig Csokfalván jár, kérem, figyeljen torony-feliratunkra, hogy soha meg ne feledkezzünk Istenről és egymásról:

„ÁLLJ MEG UTONJÁRÓ KI ITT ALÁ S FEL JÁRSZ,
MUNKÁDÉRT ISTENTŐL MINDENBEN ÁLDÁST VÁRSZ.
NÉZD MEG EZEN TORONY HELYSÉGÜNK DÍSZÉRE,
ÉPÜLT AZ EGY ISTEN HÍV TISZTELETÉRE.”

Nagy László Maros-köri esperes köszönti az időseket

Idősek világnapja Marosvásárhelyen

A marosvásárhelyi Unitarcoop Alapítvány több mint tíz éve áll az idősek és betegek szolgálatában. Jelmondata: „Nem egy másért, hanem egymásért.” Az elmúlt évben egy hollandiai pályázatból felújítottuk a Bolyai utca 23. szám alatti székházat és berendeztük a szolgálathoz szükséges eszközökkel. A marosvásárhelyi és a Maros megyei Tanácstól megnyert pályázati pénzzel élelmiszercsomagokkal se-

gítjük a kisnyugdíjasokat. Közel egy évig minden hétfőn közérdekű orvosi előadásokat tartottak a Bolyai téri és a kövesdombi egyházköztség tanácstermében a meghívott orvosok, gyógyszerészek, tanárok. Egész héten működik a nyugdíjasok klubja, ahol találkozhatnak az emberi szóra is vágyók, és hasznosan tölthetik el délutánjaikat. Az alapítvány kirándulásokat és színházlátogatásokat szervez

a tagoknak. Így juthattak el nagyon sokan Dévára, Marosvécsre, a helikoni találkozó színhelyére, Szejkefürdőre. Már hagyományossá vált a kosaras bál és az öregek napjának megszervezése. Az idén október 1-jén, az idősek világnapján negyven idős testvérünk találkozott a Kék gyöngy vendéglőben. Az ebéd után verseket olvastak fel és egyházi énekeket, nótákat énekeltek. Kellemes élményekkel gazdagodott mindenki. Vasárnap, október 7-én az Unitarcoop Alapítvány mind a két templomunkban istentisztelet után köszöntötte az időseket, és kaláccsal, üdítővel kínálta őket. (N. L.)

Október 13-án a tordatúri unitárius egyházköztség templomkertjében kopjafás emlékoszlopot avattak a Tordatúr határában elesett és eltemetett 52 honvéd emlékére. Az ünnepségen Bodor Rozália Piroska lelkész üdvözölte az egybegyűlteket, majd Pataky József, a Tordai Honvéd Hagyományörző Bizottság elnöke köszöntője hangzott el. Az emlékoszlopot a tordatúri felekezetek lelkészei – Bodor Rozália Piroska unitárius, Geréb Dénes református lelkész és Kádár István római katolikus plébános-esperes – áldották meg.

Október 31-én, a reformáció napján, az unitárius teológiai hallgatók teológiai tanáraik vezetésével hagyományos módon megkoszorúzták unitárius egyházi és világi vezetők, tanárok és tudósok, valamint közéleti személyiségek síremlékét a kolozsvári Házsongárdi temetőben.

A IV. évnegyedi lelkészi értekezleteket november elején szervezték meg egyházköreinkben, az alábbiak szerint: 5-én Alsófelsőszentmihályon a kolozs-tordai egyházkör, 6-án Székelykeresztúron a székelykeresztúri egyházkör, 7-én Brassóban a háromszék-felsőfehéri egyházkör, 8-án Haranglábban a

küküllői egyházkör, 9-én Ravában a marosi egyházkör és 15-én Székelyudvarhelyen a székelyudvarhelyi egyházkör lelkeszei számára. Az értekezletek előadását dr. Rezi Elek teológiai rektor tartotta *A hitvallások jelentősége és időszerűsége* címmel.

Az Unitáriusok és Univerzalisták Nemzetközi Tanácsa (ICUU) a németországi, Rajna-menti Oberweselben tartotta kétévenként sorra kerülő közgyűlését és konferenciáját. Egyházunkat a közgyűlésen dr. Szabó Árpád püspök és dr. Máthé Dénes főgondnok képviselte, valamint Kovács István sepsiszentgyörgyi lelkész, a Végrehajtó Bizottság tagja; megfigyelői minőségben jelen volt Győrő Dávid előadótanácsos is.

A Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Karára november elején újabb rangos vendégtanár érkezett: Rosemary Chinnici pásztorálpszichológus az Egyesült Államokból, Kaliforniából. A teológiai hallgatók számára november 5–9. között tartott előadás-sorozatban Chinnici a lelkészek szakmai formálódásának, majd magatartásának egyik fontos vonatkozására: a szakmai etika kérdéskörére összpontosított, *Professional Ethics* címmel.

4. sz. JEGYZŐKÖNYV

az Egyházi Képviselő Tanács 2007. szeptember 21-én tartott rendes üléséről

Jelen vannak:

Hivatalból: Dr. Szabó Árpád, dr. Máthé Dénes, Kolumbán Gábor, dr. Rezi Elek, Szabó László, Farkas Dénes, Nagy László, Nagy Endre, Szombatfalvi József, Kedei Mózes, Pap Mária, dr. Kovács Sándor, Varró Margit, Rüszt Fogarasi Tibor, Asztalos Klára, Sándor Krisztina, Kun Csaba, Székely Botond.

Választott tagok: Bálint B. Ferenc, Kovács István, Csete Árpád, Andorkó Ferenc, Csáka József, Gazdag Géza, Erdő László, Orbán Pál, Péterffy Miklós, Czimbalmos Kozma Csaba, László János, Farkas Emőd,

Igazoltan hiányzik: Popa Márta, Balázs Sándor, Bartha Alpár, Székely Kinga-Réka

Előadótanácsosok: Gyerő Dávid, Vörös Alpár, Dác Tibor.

59. A 60. sz. egyházi ének eléneklése és Nagy Endre imája után Kolumbán Gábor főgondnok-elnök üdvözlí a megjelenteket, megállapítja a gyűlés szabályszerű összehívását a vonatkozó számú meghívóval, a határozatképességét, és megnyitja az ülést. Kéri a tárgysorozat elfogadását, az esetleges módosító javaslatokkal. Üdvözlí a Harvest Hope Alapítvány észak-amerikai képviselőit. A jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri Andorkó Ferenc, Gazdag Géza és Farkas Dénes tagokat. Felkéri dr. Máthé Dénes főgondnokot, hogy méltassa a kolozsvári unitárius kollégium alapításának 450. évfordulóját.

Kolumbán Gábor javasolja, hogy a Harvest Hope Alapítvány képviselőinek a beszámolóját hozzuk előbbre, az első csomag után.

Gyerő Dávid javasolja, hogy az időközben beadott két beadványt is vegyük fel a tárgysorozatra.

Az Egyházi Képviselő Tanács (a továbbiakban EKT) a megnyitót tudomásul vette, a tárgysorozatot a módosító javaslattal, és a jegyzőkönyv hitelesítésére tett javaslatot elfogadja.

60. Jelentés az Egyházi Főhatóság közigazgatási munkájáról: az elintéztett ügyekről és az egyházképviseletről.

Az EKT jóváhagyólag tudomásul vette az Egyházi Főhatóság általános munkájáról, az elintéztett ügyekről és az egyházképviseletről előterjesztett jelentést.

Kolumbán Gábor főgondnok javaslatára az EKT kérte a jelentés kiegészítését a kellő helyen azon pontosítással, hogy a Főtanács ülését kvórum hiányában be kellett rekeszteni.

László János javaslatára az EKT kérte az elnökséget, hogy a lelkészek menedzseri képzésére nézve tegyen javaslatot egy következő ülésen.

61. A Misszió Bizottság szeptember 20-i ülésének jegyzőkönyve.

Az EKT jóváhagyólag tudomásul vette a Misszió Bizottság 2007. szeptember 20-i ülésén felvett jegyzőkönyvet.

62. Lelkészképzés a PTI Unitárius Karán.

Az EKT a lelkészképzéssel kapcsolatban az alábbi határozatokat hozta:

Az EKT tudomásul vette az I. évfolyamra kiírt felvételi vizsga eredményét, amely szerint az I. évfolyamra a 2007–2008-as tanévben öt hallgató iratko-

zott be: Léta Zsolt Havadtőről, Lőrinczi Levente és Mátéfi Tímea Szentábrahámról, Major László Csekefalváról, valamint Molnár Imola Felsőrákosról.

Az EKT tudomásul vette a teológiai pótszakvizsgáról szóló jegyzőkönyvet. A pótvizsga eredményeképpen Sípos László 6,59-es általános eredménnyel gyakorló segédlelkészi képeztést szerzett.

63. A Harvest Hope Alapítvány vezetőinek bemutatkozása.

Az EKT meghallgatta Will Saunders és Cecilia Kingman egyesült államokbeli unitárius lelkészek előadását a Project Harvest Hope történetéről, céljairól, terveiről.

64. Jelentés az elnöki elintéztett VEN- és oktatási ügyekről.

Az EKT a VEN és oktatási ügyekről szóló jelentést egyhangúlag elfogadja.

65. A VEN-bizottság szeptember 20-i ülésének jegyzőkönyve.

Az EKT a jegyzőkönyvet egyhangúlag elfogadja.

66. A Nyugdíjintézet vezető tanácsának ülésén felvett jegyzőkönyv.

Az EKT jóváhagyólag tudomásul vette a Nyugdíjintézet vezető tanácsának szeptember 21-i ülésén felvett jegyzőkönyvet.

67. A szociális koordinátor jelentése az elvégzett munkáról.

Az EKT jóváhagyólag tudomásul vette Veress Enikő szociális koordinátor jelentését az előző ülés óta elvégzett munkáról.

Dr. Szabó Árpád püspök és az elnökség szeptember 20-i ülésén megfogalmazott javaslatára az EKT úgy határozott, hogy egyházközseinkben az ősz folyamán újabb gyűjtési akciót szervez a Kedei Delinke Segélyalap javára.

68. Jelentés az elnöki elintéztett gazdasági ügyekről.

Az EKT jóváhagyólag tudomásul vette az elnökség jelentését az elintéztett gazdasági ügyekről.

69. A Debreceni Unitárius Egyházközség kérése Orbán Erika lelkész munkavállalásáról.

Az EKT az elnökség előterjesztésére a Debreceni Unitárius Egyházközség kéréséről 4 tartózkodó szavazat mellett azt a határozatot hozta, hogy nem járul hozzá Orbán Erika lelkész munkavállalásához a Debreceni Unitárius Egyházközség lelkészi állásában.

Az EKT véleménye szerint a nevezett lelkészi állás betöltéséhez a lelkészi munkában jártas, tapasztaltabb lelkészre van szükség. Ugyanakkor Orbán Erika lelkész szolgálatát a tanács a kórházlelkészség területén kívánja értékesíteni, mint amely területre éveken át szakosodott.

70. A Főtanács félbemaradt ülésével kapcsolatos intézkedés.

Az EKT a Főtanács félbemaradt ülésével kapcsolatosan az alábbi határozatokat hozta:

Nagy László javaslatára az EKT 3 ellenszavazat mellett úgy határozott, hogy az elnökség levélben hozza az igazolatlanul hiányzó, illetve az igazolatlanul eltávozott főtanács tagok tudomására azon tény: a főtanács ülés csődje az ő személyes hozzájárulásának is köszönhető.

Az EKT novemberi ülése rendkívüli jelleggel bír: első részében a tanács számba veszi a főtanács júliusi üléséről elmaradt napirendi pontokat, és azokkal kapcsolatban határozatot hoz.

Az EKT Szabó László javaslatait a Főtanács idejére vonatkozólag a 2008. januári rendkívüli EKT idejéig halasztja.

71. Beadványok.

– Pap Mária beadványát, miszerint a külföldön tanult akadémiták tapasztalatainak kiértékelését valamint az ezzel kapcsolatos javaslatokat az év végéig készíthesse el, az EKT egyhangúlag jóváhagyta.

– Az ULOSZ beadványával kapcsolatban dr. Szabó Árpád püspök javaslatára 1 ellenszavazat és 1 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy felkéri a bentlakási felügyelő bizottságot, valamint a bentlakási pá-

lyázatok elbíráló bizottságot egy átfogó pályázati rendszer elkészítésére és az EKT elé terjesztésére.

72. Kimutatás a kolozsvári ingatlanok fejlesztési lehetőségeiről.

Az EKT köszönettel tudomásul vette az elnökség kimutatását a kolozsvári ingatlanok fejlesztési lehetőségeiről.

	K. m. f.		
Dr. Szabó Árpád <i>püspök</i>	Kolumbán Gábor <i>főgondnok</i>		Dr. Rezi Elek <i>főjegyző</i>
	Hitelesítők:		
Andorkó Ferenc	Gazdag Géza		Farkas Dénes

Álmunk valóra vált

„Örülni fog a szívetek és senki sem veszi el tőletek a ti örömeitöket.”

(Jn 16,22)

Botfalu kicsiny unitárius gyülekezet, Sepsiszentkirály társégházközsége. Egyházközségünk pontos megnevezése tehát: Sepsiszentkirály-Botfalú. A második vasárnapként megtartott istentiszteletekre a szentkirályi lelkész őszinte szeretettel megy, és hirdeti az Isten ígétét. Az egy Istenben bízó igaz unitárius hívek igyekeznek megjelenni az Isten házában és együtt imádkozni.

Az istentisztelet után próbálunk időt szentelni mindig egy pár perces beszélgetésre, hogy botfalusi híveink is – a távolság ellenére – közel maradjanak Szentkirályhoz.

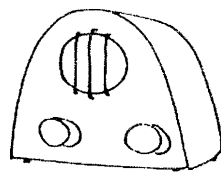
Egy beszélgetés alkalmával meséltek arról, milyen jó lenne, ha saját úrvacsorai kelyhük lenne. Feljegyeztük a gondok „listájára”. Sepsiszentgyörgyön egy régiségkereskedésben akadtunk rá egy ezüstözött úrvacsorai kehelyre és kis üvegkanocsóra. Úgy gondoltuk, a célnak megfelel. Közlésünket csillogó szemek és pénzado-

mány fogadta. Később az egyházközség tagjai elárultak egy meglepetést: a kelyhet Bedó született Csepregi Rozália adományozta az elhunyt szülők emlékére. A kehelybe sikerült bevésíteni az adományozó nevét is. Adományával Bedó Rozália örömet szerzett a gyülekezetnek, örök lángot gyújtott meg, a szeretet lángját – elhunyt szeretteire emlékezve.

Bálint György botfalusi gondnok szeme könnybe lábadt, amikor meglátta az asztalon díszelő adományt, és annyit mondott: „Álmunk valóra vált, és lelkileg is gazdagabbak lettünk.” A botfalusiak az úrvacsoravétel alkalmával büszkén veszik majd kezükbe a kelyhet, és hálásak, és még vannak ilyen lelkes adakozók.

Erőt, egészséget a Sepsiszentkirály-Botfalú egyházközség tagjainak, hogy egymás terhére, gondját tovább tudják hordozni!

Adorjáni Gyöngyvér

Unitárius rádióműsorok

Meditáció – az elmékedés műsora

Kolozsvári Rádió, 909 m és 1593 m középhullámon, valamint a 95,6 MHz-es ultrarövid-hullámon, szerdai napokon, 9.30.

Szerkeszti: Solymosi Zsolt.
december 19.

Rádió-istentisztelet

Kolozsvári Rádió, alkalmoszerűen, vasárnapokon, 17.30-kor.

Szerkeszti: Solymosi Zsolt.
november 11., december 2.

Tavaszi virágcsokor

unitárius gyermekműsor havonta kétszer. Szerkesztik: Kovács Mária, Rácz Norbert,

Kolozsvári Rádió, szombaton reggel 9.15–9.30 között november 17., december 8., 22.

Unitárius félóra

a székeljudvarhelyi Prima Rádióban, a 87,9 MHz-en, illetve interneten a www.prima-radio.ro címen.

Szerkesztik: Csáki Levente, Gál Zoltán és Szabó Előd.
minden vasárnap reggel 8.30-kor.

December 2-án van Csanádi Pál teológus-orvos, püspök halálának 375-ik évfordulója. Sírköve 1911-ben még kolozsvári Házsongárdi temető kápolnája mellett volt, azóta viszont nyoma veszett. Vele együtt ma tizenhat unitárius püspök végső nyughelyét nem ismerjük.

Egy régvolt püspök emlékére

Csanádi Pál egy Temesvár környékéről származó, szabad állapotú erszénygyártó fiaként született 1572-ben, miután e buzgón vallásos iparos több gyermeke is meghalt.

Apjának szándékában állt, hogy fiát vallásos pályára adja, de gondoskodni már nem tudott róla, mert a gyermek születését csak pár évvel élte túl. Előzvegyült felesége a neveltetés költségeit nem tudta állni, így az eklézsia közbenjárására egy külsőmonostori, rendkívül vallásos embernek, Csanádi Ferencnek adta a fiút, annak jobb sorsában bízva. Ez a Csanádi – akitől egyébként a későbbi püspök családneve is származik – a fiút a tógás diákok sorába léptette, így Pál Enyedi György tanítványaként vált 1595-ben, huszonhárom évesen a torockói iskola igazgatójává. Itt papi tisztvársa a későbbi Enyedi-fordító, Toroczkai Máté volt. 1597-ben, Enyedi

György halála után Toroczkai került a kolozsvári eklézsia élére, s vele ment az ifjú Csanádi is Kolozsvárra, ahol Járai János után segédtanítóként tevékenykedett. Egy év elteltével a tordai gimnáziumban kapott hivatalát, az iskola igazgatójává tették.

1599-ben Mihály vajda fosztogató hadai Tordát is elérték, így Csanádi menekülni kényszerült. Az év végét már Kolozsváron töltötte, ahonnan hamarosan Kromer Andrással együtt itáliai tanulmányútra indult. Öt évi peregrináció után 1608. március 24-én mint filozófia- és medikusdoktor tért vissza Erdélybe. Kromer András hazaérkezett ugyanez év június 20-án, s kettejükét a kolozsvári iskola igazgatójává bízták meg. Csanádi 1613-tól mégis egyedül vitte a hivatalát, mert peregrinustársát abban az évben rablók gyilkolták meg Feleken. 1632-ben, Radetius Bálint halála után Csanádit választotta meg a

dicsőszentmártoni közzsinat püspöknek. Több mint négy évi püspökség után, 1636. december 2-án vagy 5-én halt meg Kolozsvárt gutaütés következtében, és december 9-én temették el a Házsongárdi temetőben. Sírjának leírását Herepei János adja, ő fejté meg, hogy egy réztáblát helyeztek el a püspök koporsójában, vélhetően annak nyakába akasztva.

Életműve tekintetében sokkal átláthatatlanabb a helyzet. Az egyháztörténet-írók felettébb nagyvonalúan járnak el, amikor Csanádi munkáit igyeksenek lajstromba venni. Ferenc József pusztán kéziratos munkákat említ, Aranyosrákosi Székely Sándor is csak kéziratokról beszél, illetve egy 1615-ös munkát emel ki közülük.

P. B.

Pásztori kúrálásokról

A népi bölcsesség rövid, magvas szólásokban, közmondásokban fogalmazza meg azt, hogy minden élő e földön „kúrálást”, azaz táplálást, gondozást, törődést igényel. Ahhoz, hogy valaki/valami megmaradjon, gondozni kell, „kúrálni” a növényt, az állatot, az embert egyaránt ahhoz, hogy „jó karban” élhessen. Ha az említettek életéből e gondozás kimarad, akkor a kiszáradás, a kimúlása, a megbetegedés vagy akár az időnap előtti kipusztulás következik be.

A jól gondozók tapasztalata, hogy a jól gondozottak jó esetben meghálálják a kúrálást. Ezért születhettek e közmondások: Aki jó magot vet, jó aratást vár. A lovat nem ostorral, hanem abrakkal kell megindítani. Kúrálj magadat, ember lesz belőled.

Októberben Illyefalván a KIDA-központban ismét jól fogott a pásztori kúrálás. Újszerű/korszerű, égetően szükséges lelkigondozói képzés folytatásának lehetünk résztvevői.

E képzési lehetőség alapjaihoz, előzményeihez tartozik, hogy a Sepsiszentgyörgyi Unitárius Egyházközség és az

Utrecht Remonstráns Gyülekezet testvérkapcsolata, illetőleg Kovács István, az Unitárius Lelkészek Országos Szövetségének elnöke és Florus Kruyne remonstráns gyülekezeti és kórházi lelkipásztor, CPE-képzésvezető személyes kapcsolata erdélyi unitárius papok lelkigondozói képzésének „kiváltságos” alkalmait eredményezte. Holland remonstráns részről 2003 nyarán megtörtént a felajánlás, erdélyi unitárius oldalról pedig annak a felismerése, hogy e lehetőséget meg kell ragadni, a lelkészek és a lelkigondozott híveink javára kell fordítani.

2004 októberében került sor az első csoportos tevékenységre, erről Pap Mária esperes-lelkész tájékoztatta az olvasókat (*Ki vigyáz a vigyázókra?* Unitárius Közlöny 2004 november–december. 7–8. o.).

2007 októberéig 26 erdélyi unitárius lelkész vett részt tevékenyen az angol nyelvű képzéseken, amelyeket Florus Kruyne és Sietse Visser börtönlelkipásztor, kontextuális pasztorációs képzésirányító szakavatottan, gyakorlati segítségnyújtással vezettek.

E képzésekkel járó pénzügyi kiadások fedezése egy – zömében protestáns – holland ökumenikus alapítvány vezetője tagja (Jan Kraaijeveld rotterdami protestáns lelkipásztor) segítségével, az ULOSZ anyagi támogatásával és a képzéseken részt vevők személyes hozzájárulásával valósult meg. Felszabadult tanulási légkört teremtett meg, hogy a résztvevők szolgálati helyettesítése a tanulás idejére megoldódott, a napi háromszori étkezés, az elszállásolás biztosítva volt.

Szakvezetőink elmondták, hogy számukra is hasznos tanulást és tapasztalatszerzést jelentenek e csoportmunkák. A jövőre nézve további segítségüket ajánlották fel, jónak látnák (és az eddigi résztvevők is), ha a képzést igénylők legalább ötször öt napos „pásztori kúráláson” vehetnének részt, amelyeken a kontextuális lelkigondozás, a gyakorlati hittudomány és lélektan friss eredményeivel lehet ismerkedni, foglalkozni, majd segítően, építően alkalmazni egyházi szolgálatainkban.

Korszerű lelkigondozói tevékenységünk érdekében úgy látom, hogy élnünk kell e lehetőségekkel, az újszövetségi biztatásból (ApCsel 20,28a) pedig azt is kiolvasható, hogy pásztorokként önmagunkat jól kell „kúrálnunk” ahhoz, hogy az egész nyáját helyesen gondozhassuk.

Pálffy Tamás Szabolcs

Erdély kövei

Bíró Gábor dokumentációs kiállítása

Október 23-án rendhagyó kiállítás-megnyitón vehettünk részt a sepsiszentgyörgyi unitárius egyházközség tanácstermében: id. Bíró Gábor építész munkáiból állított ki, rajzokat és fényképeket Erdély középkori templomairól. Kovács István helybeli lelkész megnyitó beszédében méltatta Bíró Gábort, templomunk tervezőjét. Sajnálatos, hogy három eddig megjelent könyve közül ma már egy sem kapható. Ezek a munkák pedig nagyon megérdemelnék az utánnomást.

Bíró Gábor röviden bemutatkozott: Kolozsváron született, a budapesti műegyetemen szerzett építész oklevelet, magyar katonaság alatt amerikai fogságba esett. Később Marosvásárhelyen kapott állást. Korán felismerte a népi építészeti szépséget. Munkája során fényképeket és építészeti értékű dokumentációt gyűjtött. Felismerte a globalizáció legfőbb veszélyét, és ahol csak lehet, hangot is ad neki: szót emel a helyi értékek rombolása ellen.

Mi a szép a népi építészetben? – teszi fel a kérdést. – Az őszinteség – hangzik az egyszerű válasz.

– Kívánom – mondja Bíró Gábor –, hogy e kis emlékekkel térjünk haza otthonainkba. Nem hagyjuk magunkat elveszíteni a globalizáció révén. Úgy építsünk, ahogy mi szeretnénk, ahogy szüleink, nagyszüleink építettek.

A kiállításon ízelítőt kaphattunk Háromszék, a Küküllő-vidék, Kalotaszeg, Udvarhely, Csík és a Mezőség középkori templomairól, rajzokon és fényképeken. Betekintést nyerhettünk az erdélyi nép rendszeretéről a nagybaconi, torockói, mérai és zetalaki utcaképek révén. Kiváló térkép szemléltette középkori eredetű templomainkat és az azok hatására épült építészeti emlékeinket.

Ferenczi Mária Magdolna

Id. Bíró Gábor és Kovács István lelkész

Nagy Károly tordatúri unitárius gondnok emlékére

„Boldogok a békességre igyekezők, mert ők Isten fiainak mondatnak”
(Mt 5,9)

Isten lángot gyújtott teremtményei lelkében, hogy ez a fény utat mutasson a világban, de egyben az ég felé is, jelezve, hogy az ember élete össze van kötve az ég Urával, gondviselő Atyánkkal.

Ez a fény nem más, mint vallásos hitünk, meggyőződésünk. Ahol e hit fénye világít és beragyogja a családot, a falut, ott szeretet, béke honol és reménység van.

Ilyen fény világított néhai Nagy Károly gondnok életében egész életén át. Tetteivel bizonyította hitét, nem hangzatos szavakkal.

Október 13-án Tordatúrban nagy eseménynek lehettünk tanúi. Kopjafás emlékművet avattunk a második világháborúban elesett 52 magyar honvéd és 11 tordatúri magyar katona tiszteletére. Az emlékművön található kopjafát Nagy Károly gondnok faraghatta saját költségén, és ő maga is leplezte le az ünnepély alkalmával. Mint délceg királyfi, büszkén, egyenes tartással, de örömkönnnyekkel a szemében állt a kopjafa mellett, hiszen e nagy esemény alkalmával megmutathattuk, hogy e kicsiny egyházközség nagy dolgokra is képes. Büszkéik és boldogok voltunk mindannyian a teljesítményre, hogy aztán két napra rá vigasságunk gyászra forduljon. Futótűzként terjedt el a hír, hogy meghalt az unitárius gondnok! Hirtelenül távozott az élők sorából az az ember, aki a család gondjai, társadalmi kötelességei mellett a tordatúri unitárius közösség ügyeit is magára vállalta. Hű gondnoka volt a szépnek, jónak, nemesnek, igaz-

nak – és az egyházközség javainak, ezért tisztelettel és megbecsüléssel vette körül a közösség. Hisszük, hogy „eltéteztet számára az örök élet koronája”.

1938-ban született Tordatúrban, a Brassai Sámuel Líceumban érettségizett. Munkáját a túri kőbányában kezdte, majd a tordai cementgyárban dolgozott, majd technikusként a szindi kőbányában. Huszonhárom évesen megtalálta élete társát, Nagy Jolánt, akivel 44 évet élt boldog házasságban. Együtt álmodták tovább a jövőt a pontosság, a rend és a békesség jegyében. Nyugdíjaztatása után a polgármesteri hivatalnál tanácsosként dolgozott, illetve a földmérő bizottságban tevékenykedett, és a magyarság ügyeit is próbálta képviselni, ahol csak lehetett. Az egyházközségben négy évig volt pénztáros, öt évig gondnok. Istenem, mennyi mindent átéltünk ez öt év alatt! Részt vállalt minden közmunkában, amikor templomjavításról vagy akár a lelkeszi lakás felújításáról volt szó. Szépen és gondosan megszerveztük 2006-ban a lelkészbeiktató-ünnepélyt és most, október 13-án a kopjafaavatató ünnepélyt. Október 15-én szíve megszünt dobogni, és lelke Istenhez tért vissza. Örökségül élete példáját hagyta ránk: „én példát adtam nektek, amiképpen én cselekedtem, ti is akképpen cselekedjetek.”

Nehéz a tragikus tényt elfogadni, és belenyugodni a veszteségbe. A vigasz azonban mindannyiunk számára a köznap élet gondjai között a helytállás, a se-

gítőkézség, amelynek Nagy Károly élete ékes bizonyítéka volt. *Élnünk* kell, hogy úgy szolgáljunk, ahogyan ő szolgált a maga csendes, szelid lelkületével. *Élnünk* és továbbhaladnunk, hogy példáját emlékezetünkben minél hosszabb ideig megtartva közösségünk jövőépítői maradhassunk.

Büszkén valljuk, hogy értünk élt, és ígérjük, hogy sírja örök tisztelet határákőve lesz számunkra, Emléke legyen áldott!

Bodor Piroska

Kórházlelkészi szolgálat

Hogy beteg hozzátartozóját idejében elérjük, kérjük tartózkodási helyét (nevét, a kórházat és a kórterem számát) a következő telefonszámokon bejelenteni:
Török Áron,
Sepsiszentgyörgy,
0267-316201,
Katona Dénes,
Székelyudvarhely,
0266-213100.
Ferenczi Enikő,
Kolozsvár,
0740-063767.

Több hónappal ezelőtti mulasztásunkat próbáljuk jóvátenni alább, abban a hitben, hogy az emlékidézésnek mindig ideje van.

2007. augusztus 18-án hosszú és súlyos szenvedés után, 82 éves korában Alsó-járában elhunyt özvegy Szathmáry Józsefné, született Bahulka Mária-Rozália.

Kolozsvári polgári családban született. 46 éven keresztül hűséges és öntudatos hitvestársként, mély hittel és áldozatkészséggel töltötte be a lelkész-feleség áldott hivatását néhai férje oldalán. Nehéz életük ellenére is sugározta hitvestársi, édesanyai és nagyszüri szeretetét egész családjá felé.

Temetésére augusztus 20-án került sor az alsójárai unitárius templomból. A temetési szertartást Szathmáry-Incze Kornél alsójárai lelkész végezte.

Az alsójárai temetőben Benedek Sándor nyugalmazott kolozs-tordai esperes méltatta az elhunyt életét és idézte föl emlékét.

A temetésen jelen volt Farkas Dénes kolozs-tordai esperes, Bálint-Benczédi Ferenc köri jegyző, Székely Miklós volt esperes, kövendi lelkész és Szabó Zoltán központi közigazgatási ügyintéző.

Drága elhunytunk nyugalma legyen Istentől megáldott a járai anyaföldben, emlékét Isten fényesítse az örök életben! (Sz.-I. K.)

Tiszteletadás az időseknek

„A legfőbb művészet tudod mi? Derűs szívvel megöregedni!”

Október második vasárnapján az „Idősek vasárnapját” tartottuk Csíkszeredában. Istentisztelet keretében ünnepeltük idős, hetven év feletti egyháztagjainkat.

Krizsbai Béla lelkész imájában Istenhez szólt az egybegyűltekkért, de azokért is, akik nem tudtak eljönni, és azokért, akik már nincsenek közöttünk. A prédikáció alap gondolatát a 2Móz 20,12 adta: „Tiszteld apádat és anyádat, hogy hosszú ideig élhess azon a földön, amelyet Istened, az Úr ad neked!” Az alap gondolat természetesen egyetemes üzenetű, de e napon elsősorban az ifjakhoz szólt. Az istentiszteletet a kántornő csengő hangja és a nőszövetség kis ünnepi összeállítása követte, amelynek keretében csodálatos verseket hallottunk. Jó érzés volt látni az idős arcokon az örömet, hiszen minden idős szeretetre vágyik

Végezetül minden ünnepelt egy szál virággal, emléklappal és édességsomaggal távozott a templomból. Ezután következett a nőszövetség által szervezett szeretetvendégség süteménnyel, kaláccsal és a gondnokné asszony által főzött édes-aromás teával kínálták meg a vendégeket. Adja Isten, hogy jövőre is együtt lehessünk! (Kiss Pap Ilka)

„Adj, Istenem, bölcsességet, / vágyaimnak csendességet, / illedelmes öregséget / s könnyű véget, könnyű véget” (Áprily Lajos)

Október 7-én negyedik alkalommal tartottuk meg az Öregek vasárnapját Homoródjánosfalván. Ezek az idős egyháztagok, akik ünnepelni jöttek, még olyan világban nőttek fel, amikor a ráncoknak tisztelet és odafigyelés járt. A mai ráncatlanító krémekkel elárasztott társadalom megfélelkezik erről a tisztelettről és az odafigyelésről, és igyekszik problémaként feltüntetni az öregedést. Az ünnep istentisztelettel kezdődött, amelyen a szépkorúak csoportja együtt, a hagyományos asszonyi padokban hallgatta a lelkészt. Bár évről évre egyre több fiatal jön el megtisztelni az öregeket, ilyenkor látszik, hogy a rendszeres templomlátogatók nagy része hetven év feletti.

Az idősök közösen egyházi énekeket szólaltattak meg, majd a nőszövetség részéről Jobb Aranka verssel köszöntötte őket. A gyerekek átadtak egy-egy szál virágot és egy kis versgyűjteményt, amely öregeknek, öregekről szól.

A kultúrotthonban közös ebéddel folytatódott az ünnep. Az ebéd előkészületeit az öregek bizottsága (Forró Béla, Tímár Mózes és Mezei Irénke) szervezte. Lelkes kisegítőik Bodola Elza és László Erzsébet voltak. A bizottság előrelátásának köszönhető, hogy jó falusi szokás szerint másnap még „kontyolóra” is futotta. (Simó Melinda)

„Igen szép ékes korona a vénség, az igazságnak útjában találta-tik” (Péld 16,31)

A kedvezőtlen időjárás ellenére húsz nyolcvan évesnél idősebb részt vett az ötödik „Öregek vasárnapján” Magyarországon október 21-én. Az alkalomhoz illő lelkészi dicséretet rövid, de könnyekig megható ünnepi műsor követte. A jelképes ajándékok, egy emléklap és egy zsebkendő kiosztása után az ünnepség a gyülesteremben szeretetvendégséggel folytatódott. A finom ételek és a maradandó emlékeket felidéző beszélgetés közben észrevétlenül elröppent több mint három óra.

Azzal búcsúztunk, hogy jövőre ismét megtartatik az „Öregek vasárnapja”, annál is inkább, mert „ha az Úr akarja és élünk”, jövőre a nyolcvan évnél idősebbek számaránya meghaladja a 10%-ot a 482 lelket számláló egyházközösségben. (Balázs Katalin)

„Ne félj és ne rettegi, mert veled van Istened, az Úr, mindenütt, amerre csak jársz.” (Józs 1,9)

Szeptember 22-én a medgyesi unitárius templom megtelt kedves, találkozni vágyó gyülekezeti tagokkal.

A templomban levő sok virág, a szép őszirózsák és a hideg reggelek után is viruló rózsák mind-mind azt sugallták, hogy az elmúlásban is vannak virágok, vannak szépségek és örömök. Ilyen öröm volt együttlétnünk is: a hetven évet betöltött híveink fogadására gyűltünk össze.

Találkozónk istentisztelettel kezdődött. A szószéki szolgálatot Cseh Dénes helyi lelkész végezte. Beszédét a címben idézett (Józs 1,9) bibliai versekre alapozta, hangsúlyozva a következőket: ha belefáradtál az élet küzdelmeibe, ha sokszor úgy érzed, hogy fogytán az erőd, ha magányosnak érzed magad, ha már nincs kibe kapaszkodnod és erőt, biztatást már a társától sem remélhetsz, ha betegség súlya alatt kell vergődnöd, ne feledd, hogy van valaki, aki meghallgat, átölel, ha hozzá közeledsz.

A nőszövetség tagjai szavalatokkal és énekekkel köszöntötték az ünnepeltek. A templomból kijövet a Millennium házban rendezett szeretetvendégség keretében ünnepeltünk tovább. Az ízlésesen és gondosan megterített asztalok mellett az élénk társalgást a Nefelejcs néptánc-együttes egy csoportjának bemutatója szakította meg. De senki sem bánta, vendégeink vágiig tapsoltak és együtt énekeltek a táncosokkal.

A szeretetvendégséget a helyi nőszövetség szervezte az egyházközösség számos hívének támogatásával, amelyért ez úton is köszönetet mondunk. (Cseh Jolán)

„Áldjon meg téged, áldjon az Úr!”

Október első vasárnapján köszöntöttük a szépkorúakat a székelyudvarhelyi belvárosi unitárius egyházközösségben. Nőszövetségünk tagjaival közösen nagy izgalommal készültünk erre a napra, ünnepi lélekkel és ünnepi ruhával biztosítottuk a megfelelő hangulatot, és köszöntő műsorral örvendeztettük

meg a megjelent időseket. Kedei Mózes esperes prédikációjában méltatta az eltelt dolgos, szorgalmas éveket, az aktív élet kiteljesedését, és további nyugodt szép öregkort kért a jó Istentől mindenki számára.

A szép énekek, amelyeket erre az alkalomra tanultunk meg, és az alkalomhoz illő versek méltó kiegészítői voltak a prédikációnak. Az istentisztelet végén személyesen köszöntöttünk minden résztvevőt egy szál virággal és a Csáki Júlia által készített mézespogácsákkal. Ezen az ünnepen hetven idős személyt köszöntöttünk és azon a héten tovább folytattuk a köszöntéseket. Harminc olyan személyt látogattunk meg és köszöntöttünk otthonában nőszövetségünk tagjaival, akik betegség miatt nem

jelenhettek meg az istentiszteleten. Ez igazi nagy meglepetés volt a meglátogatottak számára. A kis ajándék és virág mellett a meghitt beszélgetések jelentették a legtöbbet az egyedül élők számára. (Blénessy Jolán)

Isten áldja meg öregeinket!

A vargyasi nőszövetség tagjai az idén is sok szeretettel láttak hozzá az „Öregek vasárnapja” megszervezéséhez. Azokat ünneptük meg, akik betöltötték életük nyolcvanadik esztendejét. Harminc ünnepelt jelent meg az ötvennégy meghívottból. Békés várakozás töltötte be a templomot. Minden korosztály nagyobb számban jelent meg, mint más évközi vasárnapokon és a templomban sok volt a virág. Nagy áhítattal csendült fel az istentiszteleten az ének. A lelkész pedig arról szólt, hogy fontos tisztelni az öregeket, és hogy megérdemlik, hogy szeretettel vegyék körül őket hozzátartozóik és a gyülekezet. Az idén a község polgármesterét is meghívtuk, hogy köszöntse az ünnepeket. A nőgyűlés részéről Andorkó Rozália köszöntötte az időseket, és figyelmükbe ajánlotta az elkövetkező műsort mint a gyülekezet lelki ajándékát, amelyet nekik készítettünk. Énekelt a dalárda, a szeretetiskolások verseket mondtak, az ünneplésből az ifjúsági egyesület is kivette részét. Minden ünnepelt emléklapot kapott ajándékba, és sok-sok virágot. Az istentiszteletet szeretetvendégség követte, ahol oldott légkörben elbeszélgettek és énekeltek a résztvevők. (Andorkó Rozália)

„Itt minden gyönyörű. És olyan ismerős. / Kemény Zsigmond írta, Jókai mesélte, királyok, költők, / fejedelmek vidéke. / Itt zölddebb a zöld, ízesebb a szó, tagoltabbak a napok, az évek.” (Hulej Emese)

Igen, itt más súlya van az öregségnek is. Az első októberi vasárnapon Szentegyházán a költészet nyelvén könnyebb volt szólni az idősekhez, amikor az istentiszteletet követően egy elemista fiú és lány szavalattal, piros székfűvel meg emléklappal köszöntötte a hetven éven felüli egyházközségi tagokat.

A nőszövetség elnöke üdvözölte az „szépkorúakat” és verset mondott tiszteletükre. A nőbizottság egyik tagja Áprily, Várnai Zseni és Csávossy György egy-egy költeményét olvasta fel.

Az emlékezetbe vésődő lírai gondolatok a meghatódottság könnyeit csalták a szemekbe. (Péter Irma)

Kézimunka-kör Torockószentgyörgyön

„Az övet pedig művészi hímzéssel készíttessd!” (2Móz 28,39)

Bátran állíthatom, hogy a 2007-es esztendő igen gazdag év volt a torockószentgyörgyi nőszövetség életében. Alig néhány hét telt el az UNOSZ-konferencia óta, még szinte fel sem ocsúdtunk a szeptember eleji lelkesedésünkből, a konferencia lélekemelő, szép pillanataiból, máris új feladatok vártak ránk. Október 24-e és 30-a között kézimunka-kört szerveztünk asszonyaink és fiatal lányaink számára. Segítségünkre voltak budapesti vendégeink, oktatóink: Semsey Ágnes és Devecsey Ildikó, akik csipkeverést tanítottak nekünk, valamint Zsakó Erzsébet (Zsóka néni) Kolozsvárról, aki a hímzés különböző fajtáival ismertetett meg. Célunk volt továbbá – a vert csipke-készítés tanítása mellett – a torockószentgyörgyi

babaöltöztetés, illetve a népviseleti darabok megismerése. Vendégeink napról napra egyre több házhoz látogattak el, hogy a még megőrzött népviseletet számba vegyék, lefényképezzék, egyféle digitális archívumot összeállítva. Körülbelül 120 viseleti darabot mértek fel, majd fényképeztek le szakszerűen. Gyönyörű volt látni a még fellelhető torockószentgyörgyi viseleti darabok és kézimunkák sokaságát, a háziak részéről a kedves és nyílt fogadtatást, amelyben vendégeinknek részük volt.

Délelőtti foglalkozásainkon általában csipkeverést tanultunk, délután a fiatalok bevonásával bogozással készült divatos karkötőket készítettünk. A kézimunkatanfolyam újdonsága volt még a hibás,

A *Nők Világa* terjesztésére folytatjuk a 2007-ben bevált egyéni vagy csoportos előfizetési rendszert.

A 2008. év három lapszámára az előfizetés postaköltséggel együtt 6 lej. **Sigmond Júlia** 2007. december 31-ig várja az előfizetők jelentkezését:

- postán: 400750 Cluj-Napoca
o.p. 1, c.p. 200
- személyesen
- a köri elnökök közvetítésével

foszlott népviseleti darabok javítása: kendőket és kötényeket sikerült megjavítanunk modern technikával.

Nemcsak a viseleti darabok, hanem a csipkeverők tábora is gyarapodott, néha egymástól tanulták a mesterség egyes fortélyait. Az utolsó napokban a csipke-

folytatás a 14. oldalon

Koppándi Éva

Kézimunka-kör

folytatás a 13. oldalról

verő párna elkészítését is megtanultuk, valamint botókákat (batykókat) készítettünk a faluban asszonyaink számára. Jó volt együtt tanulni, örültünk minden apró sikerélménynek, és azt hiszem, a kereszt-szemes és a rámán-varrottas hímzés élő hagyománya mellé sikerül újratanulnunk a torockói és torockószentgyörgyi vert csipke mára már kihalt hagyományát.

Egy hét alatt megtanultuk újra értékelni a ládafiában, a fiókok mélyén megbújó népviselet rendkívüli gazdagságában rejlő megtartó erőt. A budapestiek segítségével próbáltuk megtalálni azokat az anyagokat és technikákat, amelyekkel a viselet hiányos, elrongálódott darabjait pótolni tudjuk.

Szeretnénk folytatni a kézimunka-kör által megkezdett irányt, szeretnénk felleltározni a faluban található összes népviseleti darabot, a hiányos, sérült részeket

javítani ma létező anyagokból, fiataljainkkal megszerettetni a kézimunkát, és tudatosítani a népviselet szépségét és a benne rejlő lehetőségeket.

„A köntöst lenből szövésd meg min-tásra, és a süveget is lenből készítsd! Az övet pedig művészi hímzéssel készítsd! [...] Öltöztess föl azokba testvéreidet.” Mózes második könyve adja számunkra az igazi ösztönzést, hogy díszes örökségünket védjük, ápoljuk és – nem utolsósorban! – viseljük.

ifjúsági oldal

A X. ODFIE Ifjúsági Vezetőképző

Az elmúlt két évben sorozatosan jubileumi alkalmak követték egymást az ODFIE rendezvényeinek sorában. A tavalyi tizedik színjátszó találkozós és a harmincadik ifjúsági konferencia után idén ünnepelhettük a tizedik versmondó- és népdaléneklő vetélkedőt, és tortát szelünk majd a tizedik egyház- és nemzet-történelmi vetélkedő, valamint a szintanniadik dévai emlékezérandoklaton is. E kerek számok mind útjelzők szervezetünk életében, amelyek arról tanúskodnak, hogy egy életerős és biztos alapokon álló Egyletet tudhatunk a magunkénak. No, de hagyjuk az öndicsérő szöveget, és vessünk egy pillantást inkább arra, hogy vajon mi is ennek a sikernek a kulcsa. E kérdésre viszonylag egyszerűen adhatunk választ: a folyamatos – és egyben egyre bővülő – tevékenység legnagyobb részét annak tudható be, hogy az évek során az egyletnek sikerült kinevelnie olyan fiatalokat, akik képesek mind helyi, mind egyházköri és egyetemes egyházi szinten megfelelő munkát végezni, akik fontosnak tartják az egylet céljait, és készek is tenni annak érdekében, hogy e célok megvalósuljanak.

A fentebb leírt „önkéntes gárda” viszont nemcsak véletlenül nevelődött ki, hanem az okulásukban bizony nagy jelentősége volt annak is, hogy évről évre megszerveztük az ifjúsági vezetőképzőnket is. És láss csodát! 2007-ben e rendezvény is eléri a tiszteletet sugárzó tizedik kiírását. E jelentőségteljes alkalom megköveteli azt, hogy átgondoljuk eme szakmai találkozónknak a hatékonyságát, és lehetőleg fejlesszük is azt.

Midőn ez idej – és jövő év elejére is átnyúló – vezetőképző programtervét összeállítottuk, pontosan a hatékonyság növelését tartottuk szem előtt. Arra a következtetésre jutottunk, hogy az egyleti tevékenység nagyon is szerteágazó, és egy hétvége távolról sem elég ahhoz, hogy bevezetést nyújtsunk az ifjúsági munka fortélyaiiba. Ezért idej vezetőképzőnket kibővítettük, és immár négy alkalmat kínálunk az okulni vágyó fiataloknak. E négy hétvége során a résztvevőknek remélhetőleg lehetősége lesz alapos tudást szerezni az egyletezés hogyanjáról. Ám az ilyen felosztású rendezvénynek csak akkor van értelme, ha a fiatalok vállalják, hogy lehetőségeik szerint mind a négy alkalommal részt vesznek. Ez bizony nem kevés elhivatottság-tudatot igényel, de reméljük, hogy a jövő nemzedék ékes képviselői olyanok lesznek, akik az ifjúsági egyletért készek meghozni e fáradságot, és ezzel is bizonyítják majd, hogy mennyire is szívükön hordozzák e kérdést.

Miután általánosan bemutattuk a rendezvényt, valamint azt is, hogy kiket várunk ide, hadd szóljunk néhány szót a programtervről, valamint arról, hogy a felvetett témát hogyan kívánjuk körüljárni majd! A négy alkalom négy külön nagy kérdést vet fel, a következő sorrendben: 1. belkapcsolatok; 2. konfliktuskezelés és kommunikáció; 3. lelki, szellemi tevékenységek, rendezvényszervezés; 4. külképviselet és gazdasági kérdések.

Az első hétvége alkalmával (melyet október 5–7. között tartottunk Homoródalmáson) a helyi egyleti találkozások levezetésének fortélyait kívántuk átadni a résztvevőknek. Megpróbáltuk bemutatni és kipróbálni azt, hogy mit jelent egy-egy játékot levezetni, vagy egy-egy egyleti tevékenységet, vitatémát felvetni. Ugyanakkor arra összpontosítottunk, hogy a kialakuló csapatban egy jó hangulatot alakítsunk ki, és így biztosítsuk a jövő számára is az utánpótlást.

A következő találkozó alkalmával (melyet november 30. –december 2. között szervezünk meg) inkább arra figyelünk, hogy mit jelent kapcsolatot tartani mind a helyi egylettagokkal, mind pedig az egyházkör többi egyletével, valamint az ODFIE központi vezetőségével. Ugyanakkor arra is figyelünk majd, hogy a konfliktuskezelés rejtélyeibe is beavassuk a vezetőképző résztvevőit.

A harmadik alkalom központi témája a lelki, szellemi fejlődés lesz. Tudvalevő, hogy az ODFIE nemcsak szórakoztató szervezet, hanem küldetésének tartja az unitárius elvek átadását az újabb nemzedékek számára. Éppen ezért az unitárius lelkiség újrafogalmazása, valamint annak megélési módjai kulcsfontosságú szerepet töltenek be szervezetünk életében. A harmadik találkozót arra szeretnénk felhasználni, hogy a jövő egyletvezetői számára megmutassuk a vallásos, lelki jellegű tevékenységek lebonyolításának módját. Ugyanakkor a más jellegű (pl. közművelődési, sport stb.), különböző méretű rendezvények megszervezésének gyakorlati tudnivalóiról is felvilágosítanánk az érdeklődőket. Tudvalevő, hogy a különböző egyleti rendezvények kiváló alkalmak arra, hogy a résztvevők új ismeretekre tegyenek szert, ugyanakkor közöttük tartós, jó barátságok alakuljanak ki. Éppen ezért fontosnak tartjuk, hogy olyan személyek vállalják e rendezvények megszervezését, akik megfelelő szakmai tudással rendelkeznek e téren.

Végül az utolsó találkozó alkalmával különféle adomány-szervezési kérdésekről kívánunk majd beszélgetni, valamint arról, hogy egyleteinket hogyan tudjuk képviselni különböző testületekben vagy más szervezetekkel való egyeztetések során.

Remélhetőleg vezetőképzőink elérik a várt eredményt, és a jövő számára biztosítva lesz egy új csapat, amely majd a mostani vezetők helyét átveszi az egyletek és az ODFIE élén.

Rácz Norbert

Kedves Barátaink, kedves Gyermekedek!

Játékunknak ebben a számában Dávid Ferenc egyházalapító mártír püspökünkre emlékezünk. Feladványaink válaszaiból ezért olyan ismeretekre tehettek szert, amelyek által közelebb kerülhettek unitárius vallásunk történelméhez, hitigazságaihoz, e teremtett, gyönyörű világ szépségeihez. Élmenygazdag, eredményes fejtörést kívánunk!

Beküldési határidő: január 1-je.

Leveleiteket, megoldásaitokat az alábbi címre várjuk:

Fekete Levente
527005 Aita Mare
Str. Főút 349. jud. Covasna

Fejtörőke

Fejtsd meg a betűrejtvényeket és a „titkosírásokat”!

LAVSÁLASZDABGÁS (2 pont)

ÉDAV ÁVAR (2 pont)

32 36 29 9 19 9 21 (3 pont)

14 15 32 15 12 1 39 30 2 12 (3 pont)

Dávid Ferenc „mondása”

Dávid Ferenc az unitárius vallás védelmében mondta: „Nincs az egész derék Szentírásban világosabb és nyilvánvalóbb tudomány, mint az egy Istenről szóló tudomány.”

Az alábbi bibliai versek közül melyik igazolja ezt a kijelentést? (10 pont)

1. Zsoltárok könyve 34,9
2. Efézusbeliekhez írt levél 4,6
3. Máté evangéliuma 7,12

Aiszóposz – Aesopus – Ezópusz
(görög meseíró, i. e. VI. század)

A földműves gyermekei

(A következő tanmesét Jézus születése előtt a 6. században írta Aiszóposz. Fontos életbölcsséget fogalmaz meg benne.)

Egy földműves gyermekei veszekedtek egymással. Apjuk, miután már sokat beszélt a lelkükre, de szép szóval nem tudta őket rávenni, hogy megegyezzenek, belátta, hogy tettel kell ezt elérnie. Így hát felszólította őket, hogy hozzanak egy köteg vesszőt. Mikor ezt megtették, először együtt adta oda nekik az egész vesszőnyalábot, és megparancsolta, hogy törjék el. A fiúk erőlködtek, de nem sikerült nekik. Másodszor viszont kioldotta a köteget, s egyenként adta oda nekik a vesszőt. Mikor így már könnyen eltörték, így szólt: „Ti is gyermekeim, ha egyetértetek, legyőzhetetlenek lesztek, de ha viszálykodtok, könnyen elbánnak veletek.”

Keress olyan népi szólásmondást, amely e tanmese üzenetét tartalmazza. (10 pont)

A következő kijelentések a képen látható kis madárra vonatkoznak:

- Mutató, mókás kinézetű és mozgású, idegesítő hangú madárka
- Veréb méretű, úgy néz ki, mint egy túlsúlyos minitorpedó
- Napja nagy részét a fák oldalán tölti fejjel lefelé bókászva
- Az embert elviseli ugyan, de nem nagyon igényli a közelségünket.

Tudod-e?

Nálunk telenek a vadászok kedvelt zsákmányai: a foglyok, a fürjek, a fácánok – és a legnagyobb testű madarunk, a túzok. Nem kel útra a ragadozó madarak közül a vércse, a héja, a sólyom, sőt a sas sem.

Készíts madáretetőt, és figyeld meg az etetőbe rendszeresen járó madarakat. Ha leírod megfigyeléseidet, plusz pontot kaphatsz!

Milyen madárról van szó?

Vajon hol fészkel?

Próbáld megtalálni

a helyes választ!

- a. nádasokban
- b. lucfenyők tetején
- c. sziklaperemen
- d. odvakban

Mit eszik?

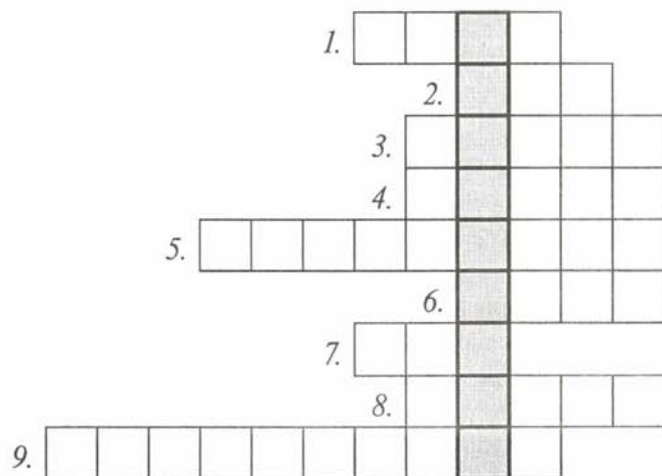
- a. rágcsálókat
- b. ízeltlábúak lárváit és petéit
- c. fenyőmagot
- d. gyümölcsféléket

(10 pont)

Dávid Ferenc szülővárosa

Ha helyesen megoldod a rejtvényt, a vastagon jelzett függőleges oszlopban megtalálod a megoldást. (A teljes rejtvényt kell beküldeni, 10 pont)

1. Háború ellentéte
2. Folyó neve
3. Árpád fejedelem apja
4. Itt mondták ki a világon először a vallás- és lelkiismereti szabadságot
5. Kriza János néprajzi gyűjteményének a címe
6. Ábrahám felesége
7. Maró anyag
8. Folyami hal
9. Dávid Ferenc külföldi tanulmányainak legjelentősebb helye

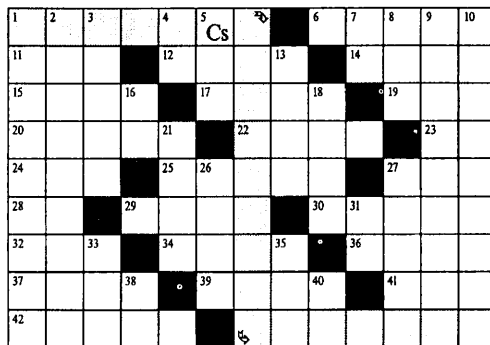
Az semmi!

– Nem tetszik nekem a férjének a szíve! Nincs rendben! – mondja az orvos egy asszonynak.

– Az semmi, doktor úr!!
– mondja a feleség. (A poén a rejtvényben.)

Vízszintes: 1. A vicc poénja.
6. Vízimadár-fajta. 11. Erika, becézve. 12. Biliárdütő. 14. Ajakpirosító. 15. Kézben fog. 17. Közkatona. 19. A mondat eleme. 20. Azon a másik helyen. 22. A Nana írója. 23. Fejetlen rém! 24. Kálium és szamárium vegyjele. 25. Irodalmi művet megváltoztató. 27. Az egyik szülő. 28. Határozott névelő. 29. Gyomai nyomdász volt (Izidor). 30. Mérges a kutya. 32. Latin dolog (RES). 34. Magyar sakkozó (István). 36. Sípmester. 37. Az első férfi. 39. Keleti súlyegység. 41. Berlin része! 42. Disznószőr.

Függőleges: 1. Leborítás pokróccal. 2. Trolibusz része. 3. Román légiforgalmi vállalat. 4. Juttat, népiesen. 5. Női vonzóerő. 7. Jegyzetel. 8. Szomorú. 9. ... tör, apró darabokra zúz. 10. Árú jelző lehet. 13. Régi történelmi időszak. 16. A múlt idő jele. 18. Állat fekhelye. 21. Az egyik művészet. 26. Az anyag megjelenési formája a fizikában. 27. Shakespeare légi szelleme, de mosópor márka is. 31. Nagy szibériai folyam. 33. Latyak. 35. Triko. 38. Mart szélei. 40. Félholt!

Útbaigazítás

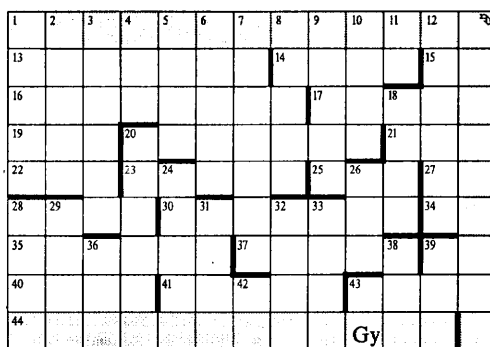
Megy a székely az úton, megáll mellette egy autó, a vezető kiszól:

– Mondja bácsikám, hogy juthatok fel a szőlőhegyre?
– ...! – feleli a góbé. (A poén a rejtvényben.)

Vízszintes: 1. A poén első része.
13. Ócskás. 14. Tanít. 15. Üres tan! 16. Tele van eldobált hulladékkal. 17. Francia Forma 1-es autóversenyző volt. 19. Az elérendő dolog. 20. Muszkliban van. 21. Fában perceg. 22. Amely személy. 23. Kérdőszó. 25. Torreádor-kiáltás. 27. Töszámnév. 28. Jó barát, falun. 30. Nyelvtani művelet. 34. Libahang. 35. Arra a helyre tesz. 37. Elementáris. 39. Az Étna közepe! 40. Redőny. 41. Kártyaletét. 43. Pataki Attila zenekara. 44. **A poén befejező része.**

Függőleges: 1. Puccini operája. 2. Horvátországi város. 3. Arab férfinév. 4. Szintén nem. 5. Idegeivel felfog. 6. Vegyi anyag. 7. Finom étel. 8. Egyszer sem. 9. Szándékozó. 10. Nyilvesszót útjára enged. 11. A végén haj! 12. Mértani alakzat. 18. Zuhanás. 20. Magyar futóatléta volt (Sándor). 24. Búzát vágó. 26. Íme! 28. Száraz kukoricaszár. 29. Régi hangulatú. 31. Kerül. 32. Nehéz fém. 33. Muzsika. 36. Negyven rabló „babája”. 38. Erre a helyre. 39. Hang- és videokazetta-márka. 42. Skálahang. 43. Határozatlan névelő.

A rejtvényeket Forrai Tibor készítette

A rejtvény-megfejtések beküldési határideje: **2008. január 5-e.** Csak azok vehetnek részt a könyvnyeremény-sorsoláson, akik mindkét rejtvény helyes megfejtését eljuttatják szerkesztőségünkbe. A nyertes nevét januári lapszámunkban közöljük.

Szeptemberi rejtvényeink megfejtése: **Hála Istennek:** Már azt hittem, hogy elveszítettem; **Nyugi, nyugi:** Várja ki a végét, tanár úr, a rokonom a bíró.
Könyvjutalmat nyert **Pitó Margit** székelykeresztúri olvasónk. Gratulálunk!

Lapszámunk szerzői: **Adorjáni Gyöngyvér** t.asszony (Sepsiszentkirály), **Ambrus Lajos** tanár (Korond), **Andorkó Rozália** t.asszony (Vargyas), **Balázs Katalin** t.asszony (Magyarország), **Benedek Enikő** t.asszony (Segesvár), **Blénessy Jolán** óvónő (Székelyudvarhely), **Bodor Piroska** lelkész (Tordatúr), **Cseh Jolán** t.asszony (Medgyes), **Ferenczi Mária Magdolna** agrármérnök (Sepsiszentgyörgy), **Gálfalvi Gábor** tanító (Alsóboldogfalva), **Józsa István Lajos** lelkész (Torda), **Kiss Pap Ilka** öz. t.asszony (Csíkszereda), **Koppándi Éva** t.asszony (Torockószentgyörgy), **Lázár Levente** lelkész (Csokfalva/Szováta), **Molnár B. Lehel** lelkész-levéltáros (Kolozsvár), **Pálffy Tamás Szabolcs** lelkész (Marosszentgyörgy), **Péter Irma** ny. tisztviselő (Szentegyháza), **Rácz Norbert** ifjúsági lelkész (Kolozsvár), **Simó Melinda** t.asszony (Homorodjánosfalva), **Szombatfalvi József** lelkész-esperes (Székelykeresztúr)

Unitárius Közlöny

ISSN 1220-8418

Kiadja
az Erdélyi Unitárius Egyház
Kolozsvár
Alapítási év: 1888
Új sorozat (1990-től)

Szerkesztőbizottság:
dr. Rezi Elek főszerkesztő
Jakabffy Tamás szerkesztő

Munkatársak:
Gyerő Dávid
Asztalos Klára (Nők Világa)
Sándor Krisztina (Ifjúsági Oldal)

Szedés: **Rezi Éva**
Tördelés: **Ruzsa István**
Korrektor/olvasószerkesztő:
Kürti Miklós

Készült a kolozsvári Heltai Gáspár
Unitárius Nyomdában.

A szerkesztőség postacíme:
400105 Cluj,
B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9.
tel./fax: (0)264-593236, -595927
e-mail: tamas.jakabffy@unitarius.com

A lapszám megjeleníthető
az Erdélyi Unitárius Egyház
központi honlapján: www.unitarius.com

Lapterjesztés és adminisztráció:

Szabó Zoltán
A lapok kiszállításával
kapcsolatos felvilágosítás:
Verbum Egyesület,
Simon Ferenc, tel: 0264-596478

A kéziratok szerkesztőségbe
érkezésének határideje:
minden hónap 5-e.
15 napnál régebbi eseményről szóló
olvasói tudósításokat nem teszünk közzé.

Kéziratokat nem őrünk meg,
és nem küldünk vissza.
Közlésre szánt fényképeket
kérésre visszaküldünk.
A lapban közölt írások
nem tükrözik feltétlenül
a szerkesztőség nézetét.

A lapszám megjelenését
a Communitas Alapítvány
támogatja.